

Inger Lise Skog Hansen

Evaluering av dagpengeordningen innenfor SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal

Inger Lise Skog Hansen

Evaluering av dagpengeordningen innenfor SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal

© Fafo 2004
ISSN 0804-5135

Innhold

Forord	5
Sammendrag	6
Innledning	8
Verdalsprosjektet innenfor SATS	9
Dagpengeordningen innenfor Arbeid og velferd	11
Prosjektstøtte, forløperen for dagpengeordningen	12
Dagpengeordningen	12
Kriteriene for å bli valgt ut	15
Oppsummering	17
Brukerne	18
Bak statistikken	21
Oppsummering	22
Erfaringer med dagpengeordningen	23
Stønadsnivået	24
Behov for krisehjelp	27
Plikter	29
Oppsummering	30
Understøttes målsetningen om arbeid og aktivitet?	32
Oppsummering	34
Bidrar ordningen til selvstendiggjøring og normalisering?	35
Oppsummering	37
Bidrar ordningen til at velferdsforvaltningen blir mer brukerrettet og effektiv?	38
Oppsummering	40
Avslutning	41
Litteratur	45
Vedlegg 1 Kontrakt Arbeid i sikte	46
Vedlegg 2 Forskrifter	47

Forord

Prosjektet «Dagpengeordningen innenfor Arbeid og velferd i Verdal» er utført på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet. Prosjektet har hatt en knapp leveringsfrist, og evalueringen er utført i juni og juli 2004. Som presisert for oppdragsgiver tidligere, er det ikke mulig sett i lys av tilgjengelige data, sammenligningsgrunnlag, resultatperiode og ikke minst tidsramme å gjennomføre en fullstendig effektvurdering av ordningen. Vår evaluering har fokusert mer på erfaringer ved ordningen så langt. Datakildene er i tillegg til registerdata i hovedsak intervjuer med deltakere, ansatte og medlemmer av styringsgruppen for prosjektet i Verdal. Jeg vil derfor først og fremst rette en stor takk til alle dere som delte deres erfaringer med meg. Uten dere ville ikke evalueringen vært mulig.

Takk også til referansegruppen for nyttige innspill underveis.

Min kollega Heidi Gautun har vært en god støttespiller og diskusjonspartner gjennom hele prosessen. I innspurten har hun gjort en fantastisk innsats med kvalitetssikring av rapporten. Jeg vil likevel presisere at jeg alene står ansvarlig for eventuelle feil eller mangler, samt for analyser og framstilling av data.

Sist, men ikke minst: Takk til publikasjonsavdelingen ved Fafo for hjelp i ferdigstillingen av rapporten.

Oslo, juli 2004

Inger Lise Skog Hansen

Sammendrag

Denne rapporten er en evaluering av et forsøk med tildeling av dagpenger til livsopphold på spesielle vilkår til arbeidssøkere uten rett til arbeidsledighetstrygd etter ordinære regler. Ordningen er en del av SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal kommune i Nord-Trøndelag. Dette er et fullskala samorganiseringsforsøk hvor hele Aetat Verdal, hele Trygdeetaten i Verdal og sosialkontoret i Verdal inngår. Prosjektet har løpt siden august 2002 – første fase fram til 31. desember 2003 som et pilotprosjekt, og fra 1. januar 2004 som et fullskala samordningsprosjekt. Dagpengeordningen ble innført i prosjektet fra 1. juli 2003. Før dette hadde prosjektet en egen prosjektstøtte med mange av de samme elementene som dagpengeordningen.

I evalueringen har vi særlig fokusert på hvorvidt dagpengeordningen bidrar til å understøtte målsettingene i prosjektet for øvrig. Det vil si:

- Bidrar ordningen til at flere kommer i arbeid og aktivitet?
- Bidrar ordningen til at velferdsforvaltningen blir mer brukerrettet og effektiv?
- Har ytelsen avklientifiserende og selvstendigjørende effekt?

Dagpengeordningen er forankret i en egen forskrift fastsatt av Arbeids- og administrasjonsdepartementet om dagpenger under arbeidsledighet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune. Beregningsgrunnlaget er satt til fire ganger grunnbeløpet.

Ordningen er hovedsaklig opprettet som erstatning for økonomisk sosialhjelp for deltakerne. Utvelgelse til deltakelse i prosjektet og mulighet til å få dagpenger er blitt basert på følgende kriterier:

- Brukerne måtte oppfattes som å være i stand til i løpet av rimelig tid å bli selvforsørget gjennom eget arbeid.
- For at brukerne skulle lykkes, hadde de behov for tett/tverrfaglig oppfølging.
- Brukerne måtte være motivert til å starte denne prosessen.
- Brukerne måtte være fysisk, psykisk og sosialt i stand til å starte prosessen.

Evalueringen viser at dagpengeordningen har bidratt til å understøtte målsettingene om arbeid og aktivitet, selvstendigjøring og avklientifisering samt en mer brukerrettet og effektiv velferdstjeneste. Det er imidlertid vanskelig å skille effekter av dagpengeordningen fra effekter av prosjektet for øvrig. Opplegget rundt ser ut til å ha hatt stor effekt, men dagpengeordningen i seg selv har også bidratt til å vri oppmerksomheten til deltakerne fra å sikre seg nok penger fra sosialetaten til livsopphold, til en prosess mot å komme i arbeid. Vi vil framheve følgende hovedfunn:

- Utvelgelsen har vært basert på en omfattende prosess med stor grad av tverrfaglig skjønn. Det viktigste kriteriet har vært deltakernes mulighet til i løpet av en prosess å komme i lønnet arbeid.
- Nesten 70 prosent av de som ble innvilget dagpengeytelsen kom fra sosialetaten, og majoriteten er under 30 år.
- Kjennetegn ved deltakerne er lang historie fra sosialkontor, lav utdanning, brutte skoleløp, rusproblemer, rotete økonomi samt sosiale og psykiske problemer..
- Stønadsnivået innebar at de fleste fikk en noe høyere ytelse enn tidligere, mens noen – særlig barnefamilier – fikk en lavere ytelse enn tidligere. Barnefamilier som ved overgang til dagpenger fikk en lavere ytelse, er blitt kompensert med økonomisk sosialhjelp.
- Nivået virker begrensende på forespørsler om supplerende økonomisk sosialhjelp og muliggjør en streng praksis i forhold til henvendelser om dette. Forespørslene har gradvis blitt færre i prosjektet.
- Registerdata viser stor overgang til arbeid og aktivitet.
- Dagpengeordningen har økt oppmerksomheten omkring arbeid og aktivitet. Deltakerne opplever at dagpengeordningen innebærer forpliktelser i forhold til det å være arbeidsøker. Ytelsen oppleves som lønn for en innsats.
- Dagpengeordningen virker normaliserende og avklientifiserende i den forstand at den oppleves som mer akseptert av omgivelsene og krever større aktivitet og deltakelse fra mottakeren enn økonomisk sosialhjelp.
- Dagpengeordningen krever en aktiv oppfølging for å forhindre at den blir en ny passiv ytelse.
- Et viktig suksesskriterium er at prosjektet har hatt rommelige personalressurser og stor mulighet til oppfølging av deltakerne. Sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen har blitt brukt aktivt.
- For den store majoritet har dagpengeordningen virket selvstendigjørende, særlig når det gjelder å ta ansvar for egen økonomi.
- Innføring av dagpengeordningen anslås å ha ført til en effektivisering tilsvarende en stilling. Dette er i hovedsak frigjøring av tid som tidligere ble brukt til behandling av forespørsler om økonomisk sosialhjelp.
- Deltakerne opplever at de møter en mer samordnet, fokusert og målrettet velferdstjeneste etter at de kom med i prosjektet.

Innledning

Denne evalueringen fokuserer på erfaringer og effekter av ordningen med dagpengebasert livsoppholdsyttelse i prosjektet Arbeid og velferd i Verdal. Følgende tre problemstillinger blir belyst:

- Bidrar ordningen til at flere kommer i arbeid og aktivitet?
- Bidrar ordningen til at velferdsforvaltningen blir mer brukerrettet og effektiv?
- Har ytelsen avklientifiserende og selvstendigjørende effekt?

Evalueringen baserer seg på tre datakilder: 1) tilgjengelige registerdata i prosjektet, 2) kvalitative intervjuer med deltakere, ansatte og styringsgruppe og 3) prosjektdokumentasjon.

Registerdata er skaffet til veie av prosjektleder, og de gir grunnlag for å beskrive en rekke kjennetegn ved deltakerne, som alder, kjønn, hvilken etat de har sin bakgrunn i, og hva slags situasjon de er i dag. I utgangspunktet skulle vi ønske at vi også hadde fått opplysninger om for eksempel hvilke typer tiltak den enkelte hadde fått og hvor lenge de var på dagpengeordningen. Ytterligere bakgrunnsinformasjon ville imidlertid krevd en mer omfattende registrering lokalt i prosjektet i Verdal, noe de ikke så seg i stand til å gjøre innenfor en meget presset arbeidssituasjon.

I *intervjuundersøkelsen* er det gjennomført intervju med elleve deltakere. Ni intervjuer er foretatt i personlige møter med deltakerne i Verdal. To av intervjuene er gjort per telefon, det ene fordi en deltaker ikke møtte til avtalt samtale, mens den andre informanten ønsket å bli intervjuet per telefon. Det er gjennomført intervjuer med fire ansatte i prosjektet, deriblant prosjektleder. I tillegg har vi intervjuet tre fra styringsgruppen. Disse er: tidligere helse- og sosialsjef i Verdal kommune, fylkesarbeidssjefen og fylkestyrgdesjefen.

Den tredje datakilden som benyttes i evalueringen er *dokumentasjon* fra Verdalsprosjektet, som søknaden om prosjekt, kontrakt for deltakerne, og egne oppsummeringer og evalueringer som er utarbeidet. Det er utarbeidet egne forskrifter for dagpengeordningen i prosjektet (se vedlegg nr 2). Før vi gir en beskrivelse av hvordan ordningen har fungert, presenteres bakgrunnen for Verdalsprosjektet innenfor SATS, og dagpengeordningen spesielt.

Verdalsprosjektet innenfor SATS

I SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal blir all lokal arbeidsmarkeds-, trygde- og sosialfaglig tjenesteyting samordnet i et felles servicekontor. Bakgrunnen er pilotprosjektet Arbeid i sikte. Arbeid i sikte ble startet opp i august 2002 og var et tverretatlig prosjekt ved siden av den ordinære etatsstrukturen. Prosjektet hadde en spesielt utvalgt gruppe deltakere, som i hovedsak hadde en historie fra en av de tre etatene, og med behov for tverretatlig oppfølging. En hovedmålsetting var å gjøre arbeid til et naturlig førstevalg for brukerne. Pilotprosjektet viste gode resultater, ble avsluttet før tiden, og ble fra 31. desember 2003 videreført som et fullskala samorganiseringsforsøk hvor hele Aetat Verdal, hele Trygdekontoret i Verdal og størsteparten av Sosialkontoret i Verdal inngår. Det nye prosjektet Arbeid og velferd viderefører målsettingene fra Arbeid i sikte, og tar sikte på å videreutvikle de metoder og samhandlingsmønstre som ble prøvd ut i pilotprosjektet.

De tre hovedmålsettingene for prosjektet er:

1. Å få flere i arbeid og aktiv virksomhet, og færre på trygd og sosialhjelp.
2. Å vinne erfaringer med en mer brukerrettet velferdsforvaltning.
3. Å oppnå en mer effektiv velferdsforvaltning.

Etter samtale med ansatte og engasjerte på prosjektsiden kan bakgrunnen for selve prosjektet oppsummeres med følgende stikkord: Stor gruppe unge uten tilknytning til arbeidsmarkedet, økende antall unge på sosialhjelp, rusproblematikk, kriminalitet, rånermiljø, relativt stor gruppe enslige forsørgere. En av de ansatte sier:

«Gruppa 18–25 år innenfor sosialtjenesten økte veldig. Stor gruppe. Ønsket å gjøre noe med det. Mye rus og kriminalitet. Politisk var det sjølsagt dyrt å ha så stort sosialkorps.»

I prosjektbeskrivelsen i søknaden om finansiering av prosjektet Arbeid i sikte til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, gis følgende aktualisering av bakgrunnen for prosjektet:

- Et stort (og økende) antall brukere mellom 18–25 år har ikke tilknytning til arbeidslivet og er avhengig av økonomisk sosialhjelp. (175 registrerte mottakere i 2001, dvs. ca 35 prosent av alle registrerte sosialhjelpsmottakere, landsgjennomsnittet er 25 prosent). Korrigert for innbyggertall, har Verdal ca 15 prosent flere sosialhjelpsbrukere mellom 18–25 år enn både Steinkjer og Levanger.
- Verdal har store rusproblemer. Kommunen har hatt to overdosedødsfall på kort tid, og politiet rapporterer om ca. 100 heroinmisbrukere, som virker både rekrutterende på og ødeleggende for ungdomsmiljøene.
- Det er behov for å gjøre erfaringer som kan brukes i arbeidet med å videreutvikle offentlig sektor.

- Verdal kommune er en utviklingskommune med gode erfaringer fra omstilling og nytenkning, noe som også prosjektet kan dra nytte av.
- Kommunen har gode tradisjoner for samhandling mellom de aktuelle etatene.

Følgende sitat fra en av de ansatte peker på at mange av de passive sosialhjelpsmottakerne i realiteten burde være arbeidssøkere.

«Mange av de som var på sosialkontoret var jo egentlig reelle arbeidssøkere. Mange var arbeidsføre. De søkte ikke arbeid, fordi de ikke trengte å gjøre det. Lite krav fra sosialkontoret. Det var ei stor gruppe som med oppfølging ville vært i stand til å arbeide. Men – også ei stor gruppe som ikke var i stand til å være i arbeid. Hvor det er nødvendig med mye oppfølging og behandling. (...) Praksis i Verdal i sosialtjenesten var at vi direktebetalte mye – strøm, husleie osv. Ikke det beste for brukeren, men det enkleste for å unngå bråk. Men folk blir uselvstendige. Om vi hadde hatt kapasitet, skulle vi fulgt opp den enkelte bedre.» Ansatt.

Sitatet er et bilde på hvordan de ansatte har vurdert situasjonen, og hvordan de har ønsket å kunne gjøre en større innsats for å bringe brukerne over i en mer selvstendig tilværelse, med arbeid og aktivitet. Det er lett å spore frustrasjonen over at de ikke har hatt kapasitet til å gi brukerne tilstrekkelig oppfølging.

Dagpengeordningen innenfor Arbeid og velferd

Helt fra starten med Arbeid i sikte har det vært et ønske å prøve ut en enklere administrasjon av livsoppholdsytelsene. Prosjektet har som målsetting å vinne erfaring med hvordan en forenklet ytelsesmodell vil kunne underbygge de overordnede målene i prosjektet.

I prosjektskissen til søknaden om finansiering av prosjektet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet fra 25. februar 2002 står følgende skrevet:

«Gi de som etter en individuell kartlegging (behov og ønsker) vurderes som potensielle arbeidssøkere rett til A-trygd etter et definert mål. Denne vil gi de samme rettigheter og plikter som øvrige arbeidsledighetstrygdmottakere. Denne ytelsen skal erstatte økonomisk sosialhjelp til de aktuelle deltakerne.»

I samtaler med engasjerte på prosjektsiden kommer det fram at det har vært ulike intensjoner bak innsatsen for å få ordningen:

«Det var nok litt motstridende intensjoner bak ordningen. Kommunen opplevde galopperende økte utgifter til sosialhjelp. For politikerne var det viktig å spare penger. Faglig så var ønsket om ei enklere ytelsesordning viktig. Ikke penger som skulle være stridens kjerne i møte med brukerne. Ansvar fulgte utbetalingen. Betal skatt, gjør opp for seg sjøl. Mer ansvarliggjøring. Vi ønsket en forenkling av ytelsesforvaltningen. Og folk må rydde opp i egen økonomi.»

Hensikten med en ny ytelsesmodell var blant annet:

- Å stimulere brukerne til å ta større ansvar for egen økonomi. I dette lå det et system med større forutsigbarhet på pengebeløpet, egen råderett og eget disponeringsansvar for de mottatte pengene, generelt økt innsikt i personlig økonomi.
- Mer fokusering på arbeid enn på å skaffe penger fra instansene til livsopphold. Sterkere incentivelement for jobblinja.
- Bedre ressursutnyttelse av saksbehandlere/personell.

Prosjektet søkte Arbeids- og administrasjonsdepartementet om å få utarbeide en egen forskrift som skulle tillate prosjektet å innvilge dagpenger i stedet for andre livsoppholdsytelser, selv om deltakerne ikke kvalifiserte til dagpenger etter ordinære kriterier. Det ble sagt at målgruppen for ytelsen i hovedsak ville være tidligere sosialhjelpsmottakere. Prosjektet ble lovet anledning til å anvende dagpenger, men det tok tid før dette kom på plass, fordi det krevde en egen forskrift. Dette skjedde først i april 2003 ved utarbeidelse av en egen forskrift i Arbeids- og administrasjonsdepartementet, samt ved at budsjettrammene ble lagt i revidert budsjett 2003.

Prosjektstøtte, forløperen for dagpengeordningen

Før dagpengeordningen var på plass, ble det valgt å simulere dagpengeordningen gjennom en prosjektstønad. Denne bestod av et spleiselag sydd sammen av individstønad fra Aetat og økonomisk sosialhjelp fra Verdal kommune. Deltakerne fikk hele prosjektstøtten utbetalt over sosialbudsjettet i Verdal. Aetat Nord-Trøndelag refunderte Verdal kommune individstønad, barnetillegg, tilsynstillegg og reisehjelp for den tiden deltakerne er i prosjekt. Prosjektet førte regnskap over dette, og Aetat betalte etterskuddsvis etter krav fra Verdal kommune.

Det har vært en diskusjon i prosjektet rundt stønadsnivå, aldersdifferensiering, skille mellom hjemmeboende og ikke hjemmeboende stønadsmottakere. Det ble bestemt at deltakerne som kunne motta prosjektstøtte måtte være over 20 år. De under 20 år ville fortsatt få utbetaling etter etatenes vanlige forordninger. Prosjektstøtten ble utbetalt to ganger i måneden med et forskudd den 20. i hver måned og en avregning den 10. i hver måned. Utbetalingen ble fulgt av spesifisert lønsslipp.

Prosjektstøtten var oppbygd slik at saksbehandlerne kunne trekke stønad time for time for ugyldig fravær fra tiltaksplassen. Systemet var svært fleksibelt og tillot blant annet utbetaling av forskudd med trekk i framtidig ytelse. Deltakerne kunne også tjene inntil 1500 kroner hver måned uten at prosjektstøtten ble redusert. Ved inntekt over dette beløpet ble sosialhjelpsdelen i prosjektstøtten redusert krone for krone. Stønaden forutsatte at deltakerne sendte inn oppmøtelister for hver måned, og den ble redusert ved manglende oppmøte eller ugyldig fravær. Ytelsen hadde et visst incentivelement for jobblinja ved å premiere innsats og aktivitet.

Som vi ser av tabell 1 ble det laget en kriterienøkkel for stønaden i forhold til aktivitet samt i forhold til forsørgelse av barn. Utgifter til bolig og andre faste utgifter er ikke regnet inn. Stønaden anses som tilstrekkelig til å skulle dekke dette.

Tabell 1 Stønadsstørrelse prosjektstøtte per 1.5.2003. Kroner

Type	Dagsats	Snitt per måned
Deltakelse dager uten aktivt tiltak	380,00	8 234,60
Deltakelse dager med aktivt tiltak	430,00	9 318,10
Barnetillegg per barn per dag	30,00	650,10
Tilsynstillegg 1. barn (ved dokumentert behov)	80,00	1 733,60
Tilsynstillegg øvrige barn (ved dokumentert behov)	40,00	866,80

Dagpengeordningen

Prosjektstønaden var en midlertidig løsning, men for deltakerne en første fase i overgangen til en stønad som forutsatte at de tok mer ansvar for egen økonomi, og hvor det var lagt inn krav om aktivitet og innsats for å komme i jobb. Som nevnt innledningsvis var dagpengeordningen lagt inn allerede i den første søknaden om prosjekt i Verdal. Da deltakerne kom i kontakt med prosjektet, ble de forespeilet dagpenger som den normale ytelsen, forutsatt

at forskriften kom på plass og kommunen godkjente ordningen. I deltakerkontrakten med Arbeid i sikte punkt nr. 3 står det:

«Jeg er kjent med at jeg ved deltakelse i “Arbeid i sikte” mottar dagpenger fra og med 1 juli 2003 under forutsetning av at meldekort sendes til rett tid og at jeg ellers fyller kravene for å motta dagpenger. Det tas forbehold om at Verdal kommune godkjenner dagpengeordningen. Jeg er også kjent med og aksepterer at dagpengene vil falle bort ved manglende oppfølging av tiltak og annet nevnt i punkt 2 i denne kontrakten.» (Se vedlegg 1)

I juli 2003 ble dagpenger innført som den normale ytelsesmodellen i prosjektet. Etter en konkret avtale med hver enkelt ble det tildelt dagpengeytelse uavhengig av tidligere arbeidsforhold eller lønn. Dagpenger erstattet for de fleste økonomisk sosialhjelp eller individstønad. Dagpengeordningen hadde et beregningsgrunnlag på 4 G, det vil si at deltakerne fikk utbetalt 545 kroner per dag. Månedsinntekten ble da om lag 11 800 kroner brutto, for de aller fleste er dette cirka 9800 kroner etter at skatt er trukket fra. Dagpengeordningen er statlig finansiert, men kommunen refunderer utgifter til arbeidsmarkedstiltak. I 2003 beløp kommunens refusjon seg til 350 000 kroner.

Egen forskrift

Den 30. april 2003 ble det i Arbeids- og administrasjonsdepartementet fastsatt en egen forskrift for dagpengeordningen i Verdal: Forskrift om dagpenger under arbeidsløshet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune – prosjekt Arbeid i sikte. § 1 Målgruppe lyder som følger:

«Ytelse etter denne forskriften kan tilstås deltakere i prosjekt “Arbeid i sikte” som gjennomføres som et forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune. Ytelsen kan kun tilstås prosjektdeltakere som er fylt 20 år.

Deltakelse i prosjektet kan tilbys personer som mottar økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester og som:

- a. i løpet av rimelig tid kan være i stand til å bli selvforsørgende gjennom eget arbeid,
- b. er avhengig av tett/tverretattlig oppfølging for å oppnå dette,
- c. er motivert til å starte denne prosessen, og
- d. er fysisk, psykisk og sosialt i stand til å starte denne prosessen.

Deltakelse i prosjektet kan i særlige tilfeller tilbys personer som ikke er mottakere av økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester, men som oppfyller de øvrige vilkårene i foregående ledd.»

Den 30. mai 2004 ble det i Arbeids- og administrasjonsdepartementet fastsatt en forskrift om endring av forskriften over. Endringen går i hovedsak ut på at ytelsen nå kan tilstås deltakere i prosjektet Arbeid og velferd, etter en vurdering mot de samme kriterier som tidligere. Begge forskriftene følger vedlagt (vedlegg 2).

I forskriften legges ansvaret for utvelgelse og avgjørelse av hvem som er i målgruppen etter § 1 til prosjektleder, som igjen kan bemyndige andre til å foreta denne avgjørelsen.

Forskriften gjør folketrygdloven kapittel 4, dagpenger under arbeidsløshet, gjeldende for ordningen. Dette innebærer blant annet forpliktelser i forhold til at mottakeren skal være reell arbeidssøker. I forskriften gis det likevel noen unntak. Ordinært er dagpenger en dekning av bortfall av arbeidsinntekt ved arbeidsledighet. Nivået beregnes ut fra opptjeningsgrunnlag som er tidligere inntekt. Forskriften gir prosjektet dispensasjon fra kravet om opptjeningsgrunnlag og fastsetter beregningsgrunnlaget til fire ganger grunnbeløpet. I forskriften gis det også mulighet til å avbryte en §4-20 sanksjon. Dette er reglene om tidsbegrenset bortfall av dagpenger. I forskriften gis prosjektet anledning til å avbryte en stopp i utbetaling tidligere enn de ordinære åtte uker (for første gangs overtredelse ifølge folketrygdloven §4-20). Dersom deltakeren handler slik at grunnlaget for vedtaket om bortfall av dagpenger faller bort i vedtaksperioden, kan dagpengene gjeninnføres før det har gått åtte uker.

I tillegg gis prosjektet dispensasjon fra folketrygdloven §11-11. De som i prosjektet blir innvilget attføringspenger, får dette beregnet ut fra et fastsatt beregningsgrunnlag på 3,8 ganger grunnbeløpet i stedet for ut fra tidligere inntekt.

Handlingsplan og forpliktelse om å følge opp tiltak

Alle deltakerne i dagpengeordningen er også deltakere i prosjektet Arbeid og velferd (tidligere pilotprosjektet Arbeid i sikte). Dette innebærer at de skriver kontrakt (vedlegg 1) med prosjektet og inngår i et helhetlig opplegg med omfattende oppfølging av hver enkelt. Prosjektet har aktivitetsplikt. Hver deltaker skal i samarbeid med en ansatt utarbeide en individuell handlingsplan for hvordan de skal komme fram til målet om arbeid. I kontrakten forplikter deltakerne seg til å følge opp tiltak de har satt opp i handlingsplanen, samt til å ta imot tilvist arbeid, kurs, arbeidspraksis eller andre relevante tiltak.

Kriteriene for å bli valgt ut

Følgende fire kriterier ble lagt til grunn for utvelgelse av deltakere i dagpengeprosjektet.

- Brukerne måtte oppfattes som å være i stand til i løpet av rimelig tid å bli selvforsørget gjennom eget arbeid.
- For at brukerne skulle lykkes, hadde de behov for tett/tverretattlig oppfølging.
- Brukerne skulle være motivert til å starte denne prosessen.
- Brukerne måtte være fysisk, psykisk, og sosialt i stand til å starte prosessen.

Kriteriene som utvelgelsen skulle foretas etter, forutsatte en skjønnsmessig vurdering, for eksempel av hva «rimelig tid» er. En av de engasjerte på prosjektsiden sier:

«Rimelig tid ble vurdert som et år. Dette ble jo justert underveis. Noen trengte lengre tid enn vi hadde trodd. Poenget var at vi ikke skulle ha med de som det var urealistisk at kunne ha jobb innen kort tid. Ikke tunge rusmisbrukere, de måtte ha en annen hjelp først.» Prosjektsiden

Uttalelsen illustrerer at det ikke har vært klare regler for enkelt å skille ut hvem som er kvalifisert og hvem som ikke er det. De ansatte vektlegger også selv at her har det vært gjort en faglig vurdering, og at den er skjønnsbasert.

«Det er vanskelig å si noe mer om kriteriene enn de mer overordnede punktene for spesifisering av målgruppe. Vi ønsket å unngå de som ikke har behov for tverrfaglig bistand. Men – det er vage inntakskriterier. Det er jo ingen rett å være med her. Vi foretar en skjønnsmessig vurdering i plenum. Skjønnsmessig vurdering om hvorvidt søkeren vil ha mulighet for å komme i arbeid innen rimelig tid.» Ansatt.

Det presiseres at et viktig kriterium har vært hvorvidt søkeren anses å ha mulighet til å komme i arbeid innen rimelig tid. Samtidig er målgruppen de som trenger oppfølging fra flere etater for å nå dette målet. Noen søkere har blitt avvist nettopp fordi de ble oppfattet til å ville klare å gå rett ut i jobb på egen hånd. Å ta disse inn ville derfor innebære en ren formidlingsjobb. Prosjektet skulle ikke ta inn deltakere med for omfattende problemer, men heller ikke deltakere uten problemer.

Personer som ønsket å delta kunne henvende seg til prosjektet, men de fleste har blitt henvist fra moderateten. Det er blitt gjennomført informasjonsmøter gruppevis, og etterpå har de interesserte kunnet søke om deltakelse ved å fylle ut et skjema. Ifølge ansatte i prosjektet var hovedbegrunnelsene til de som søkte at de ønsket å komme i jobb. De var lei av å gå ledige, og de ønsket å komme bort fra sosialkontoret. En av de ansatte beskriver en meget omfattende utvelgelsesprosess. De som har kommet med i prosjektet har blitt grundig vurdert og spesielt utvalgt.

«Vi ville ikke innkalle til intervju de som var uaktuelle. For eksempel store problemer med rus eller psykiatri. Da har de behov for en helt annen hjelp. Disse ble henvist til moderetaten for rett hjelp. Deltakerne måtte være mottakelig for press. De som var aktuelle for intervju ble innkalt. I intervjuet vektla vi økonomi, utdanning, nettverk, familie, psykisk og fysisk helse, hva de ønsket, hva vil de med framtida. Hva de syntes var bra og ikke bra med tidligere aktivitet/arbeid. Rus og kriminalitet. Hvorfor de ville være med? Etterpå var det vurdering i plenum blant oss fem. Alle tre etatene var representert. Så ble det vurdert om de skulle være med eller ikke. Om aktuell, så ble de innkalt for skrive handlingsplan. Kontrakt. Om de var uaktuelle, ble det sendt brev til moderetaten om at de ikke var aktuelle for prosjektet og hva vi mente var viktig oppfølging. De fikk i hvert fall en kartlegging – grundig – som de ikke hadde fått før.» Ansatt.

Muligheten til å være i arbeid framheves av flere av de ansatte og styringsgruppen som et meget viktig element. Samtidig er det tydelig at det tverrfaglige møtet har brakt inn flere elementer i vurderingen, og en tydeliggjøring av at dette skal være mer enn en arbeidsformidling. Av de ansatte vektlegges også at prosjektet har gitt mulighet for en grundig kartlegging, også av brukere som ikke ble tatt inn. Mange av disse er brukere som har en lang historie i systemet, og disse fikk nå en grundig tverrfaglig vurdering og ble henvist videre til oppfølging, selv om de ble vurdert som utenfor målgruppen til prosjektet.

«Viktigst i vurderinga var om de var mentalt og fysisk i stand til sysselsetting. At de kunne begynne med noe – om nødvendigvis ikke fulltid. Tok noen rus og psykiatri inn, men ikke så alvorlig at de ikke kunne være i jobb. Vurderte vi. Vi skal jo ikke bare være Aetat – skal jo også ha oppfølging. Men om arbeid ikke er aktuelt, da er det for tungt for oss. Vi har hatt flere i behandling parallelt med arbeid. For eksempel psykiatrisk behandling. Noen ble utskrevet og over til andre etater for mer rett oppfølging, for eksempel rusetaten. Det handler om rett hjelp. Å presse folk som ikke bør presses, er uheldig.» Ansatt

Deltakerne har gjennomgått en grundig tverrfaglig kartlegging for å komme inn i prosjektet. Ansatte fra de ulike etatene sier at de har lært mye av selve prosessen, og at nye elementer i vurderingene har blitt brakt inn underveis. Fra Aetats side vektlegges blant annet det at de har stilt spørsmål om forhold som de aldri ellers ville tatt opp, spesielt hva gjelder sosiale forhold, rus, kriminalitet, familie og nettverk.

«Noen ble avklart å ikke ha noe å gjøre på arbeidsmarkedet. Viktig med den kartleggingen og avklaringen. For eksempel psykiatri eller omfattende rusproblemer. Vi hadde jo folk som har gått 10–15 år på sosialhjelp, og det er klart at det er jo en grunn til det. Nå fikk vi en mulighet til å utrede det.» Ansatt.

Ansatte forteller at mange av søkerne har omfattende problemer og lange historier i systemet. I prosjektet har de vært nødt til å skrive noen brukere ut av prosjektet fordi de hadde tyngre problemer enn de var klar over. At prosjektet hadde alle fullmakter fra alle etater, beskrives også som å ha gitt en sikring mot spill i systemet: Var brukeren registrert i prosjektet, skulle alle henvendelser til de tre etater gjøres til prosjektet. Dette betydde for eksempel at dersom de henvendte seg til sosialetaten, ville de bli henvist tilbake til prosjektet. Den

grundige kartleggingen har bidratt til at personer som kanskje har stått fast i systemet lenge, er blitt henvist videre til mer riktig sted og oppfølging. En ansatt trekker fram at en av de som ble tatt inn igjennom prosessen er blitt avklart til ikke å ha mulighet til å fungere på arbeidsmarkedet, og at vedkommende i øyeblikket blir vurdert i forhold til uføretrygding. Noen har også blitt avvist fra prosjektet fordi de er blitt vurdert til å ha gode muligheter for å klare å komme i arbeid på egen hånd.

Oppsummering

Utvelgelsesprosessen har vært basert på utøvelse av tverrfaglig skjønn. Muligheten til å kunne være i arbeid har vært det viktigste elementet, men med en forståelse av at veien mot arbeid for mange er en prosess som kan ta tid og som krever oppfølging.

«Utvelgelsen var veldig skjønnsmessig. Vi bestemte jo hvem som skulle være med. (...) Vi som jobbet sammen og gjorde vurderingene har brei kompetanse fra de etatene vi kom fra.» Ansatt.

Den særlige utvelgelsen i prosjektet blir satt ord på av en annen på prosjektsiden som har vært med fra starten:

«I Arbeid i sikte plukket vi de som en har mulighet for å gjøre noe med.»

Brukerne

På bakgrunn av registerdata fra prosjektet har vi utarbeidet en oversikt over alle (i alt 62 personer) som har hatt dagpenger i prosjektet. Alle disse ble innvilget dagpenger under pilotprosjektet Arbeid i sikte. Siden nyttår og innføringen av fullskalaprojektet Arbeid og velferd har det ikke blitt tatt inn nye brukere i ordningen.

Det er noen flere menn enn kvinner som har deltatt, men forskjellen er ikke stor (jf. tabell 2). Majoriteten av deltakerne er under 30 år, dette gjelder hele 69 prosent. Trettito prosent er under 25 år. Den store gruppen som har hatt eller har dagpenger, har bakgrunn fra sosialkontoret. Nesten 70 prosent er henvist fra sosialetaten. Vi ser også at ti personer har kommet på eget initiativ, altså tatt kontakt med prosjektet på egen hånd. Av de som fortsatt er tilknyttet prosjektet er det 24 personer som har dagpenger (Dagpenger 4 G). Én person er tilbake på sosialhjelp og én er over på trygdeytelse. Sju personer har lønn som

Tabell 2 En oversikt over alle med historie mht dagpenger, sett i forhold til kjønn, alder, hvor de er henvist fra og økonomisk status i dag for dem i prosjekt, samt utskrivning. N=62.

Kjønn	
Menn	33
Kvinner	29
Alder	
53 til 31 år	19
30 til 25 år	23
24 til 21 år	21
Henvist fra	
Sosialetaten	43
Trygdekontor	5
Arbeidskontor	2
Eget initiativ	10
Ikke informasjon om	2
Status økonomi i dag for de som fortsatt er i prosjekt	
Dagpenger 4G	24
Individstønad	0
Attføringspenger	0
Sosialstønad	1
Ytelse fra trygd	1
Lønn (lønnstilskudd)	7
Dagpenger og lønn - kombinasjon	3
Utskrevet	27

Tabell 3 Oversikt over de som er skrevet ut av prosjektet.

Jobb	10
Lærling	1
Attføring	5
Graviditet	2
Skole	1
Formidlingsklar	1
Ikke kvalifisert for deltakelse	7
Av disse i ordinær jobb	15
Utskrevet til jobb - men med lønnstilskudd	1
Totalt utskrevet	27

hovedinntektskilde, og da dreier det seg om jobb med lønnstilskudd fra Aetat. Tre personer har en kombinasjon av lønn og dagpenger. Tjuesju personer er skrevet ut av prosjektet (siste rad i tabell 3).

Av de 27 som er utskrevet av prosjektet er 15 personer i ordinær jobb (jf. tabell 3). Ordinær jobb er jobb med ordinær lønnsbetaling, men uavhengig av stillingsstørrelse. Av disse 15 ordinære jobbforholdene, anses ti som varige. I tillegg til de 15 i ordinære jobber er det én som er utskrevet til jobb, men med lønnstilskudd.

Gruppen «Ikke-kvalifisert for deltakelse» skjuler mange ulike utskrivningsgrunner. Noen har sluttet etter eget ønske, én er skrevet ut fordi han nektet å ta imot tilbud om Amo-kurs. Noen er blitt borte eller har fått seg jobb og sluttet å melde seg for prosjektet. Fem personer som i utgangspunktet hadde dagpenger i løpet av prosessen, er blitt vurdert for og innvilget attføring. Her er det verdt å merke seg at i forskriften fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet presiseres det at når det innvilges attføringspenger i prosjektet etter folketrygdloven kap.11, gis det unntak fra §11-11 annet ledd, slik at attføringspengene beregnes ut fra et grunnbeløp på 3,8 ganger grunnbeløpet. (Forskrift om dagpenger fastsatt av Arbeids- og administrasjonsdepartementet 30.04.2003 samt revidert 25.05.2004, vedlegg 2).

Tjuefire av de 62 som er blitt innvilget dagpenger i prosjektet var per juni 2004 fortsatt mottakere av dagpenger (tabell 4, se neste side).

Det er verdt å merke seg at det ikke har vært tatt inn nye deltakere i ordningen etter at prosjektet ble fullskala samordningsprosjekt fra nyttår, så alle de 62 deltakerne vi har oversikt over ble innvilget dagpenger under pilotprosjektet Arbeid i sikte. Det er en klar overvekt av menn som er igjen på dagpenger. Selv om det er små tall, ser vi at det er forholdsvis mange flere kvinner som har gått videre enten til lønnstilskudd/annen økonomisk status eller er utskrevet av prosjektet. Av de utskrevet av prosjektet til jobb eller lærlingplass, er det sju kvinner og fire menn.

Majoriteten av de som er igjen på dagpenger ble i utgangspunktet henvist fra sosialetaten. Flesteparten av dem er i dag i ulike former for arbeidspraksis. Fra de kvalitative intervjuene vet vi at en del av disse er brukere som trenger sterk grad av oppfølging i prosessen mot å komme i arbeid.

Tabell 4 Dagpenger 4G, etter kjønn, alder og type tiltak. N=24.

Kjønn	
Menn	15
Kvinner	9
Alder	
53 til 31 år	6
30 til 25 år	10
24 til 21 år	8
Henvist fra	
Sosialetaten	16
Trygdekontor	3
Arbeidskontor	1
Eget initiativ	2
Ikke informasjon om	2
Hvilke typer tiltak	
Arbeidspraksis	14
Amo-kurs/utdanning	5
Kombinasjon praksis/utdanning	0
Lønnstilskudd	1
Jobb - vurdert som varig	2

Tabell 5 gir en oversikt over alle de som har hatt dagpenger, men som enten er over på andre ytelser, lønn eller utskrevet av prosjektet.

Igjen ser vi at det er flere kvinner som er ute av ordningen. Av de ti som kom på eget initiativ, er alle bortsett fra to ute av dagpengeordningen og over i arbeid med lønnstilskudd, andre ordninger eller utskrevet av prosjektet.

Tabell 5 De med historie mht dagpenger, men som ikke har det nå.

Kjønn	
Menn	18
Kvinner	20
Alder	
53 til 31 år	13
30 til 25 år	13
24 til 21 år	12
Henvist fra	
Sosialetaten	27
Trygdekontor	2
Arbeidskontor	1
Eget initiativ	8

Bak statistikken

De kvalitative intervjuene utfyller registerdata som vi har hatt tilgang til. En av de ansatte beskriver hovedtrekkene ved alle prosjektdeltakerne på denne måten:

«Deltakerne i prosjektet hadde forholdsvis lang historikk fra sosialkontoret. De hadde stagnert i systemet. Dette var omtrent 60 prosent av alle prosjektdeltakerne. I tillegg tok vi inn noen som hadde lang karriere i de andre etatene. Flertallet var mellom 20 og 30 år, selv om noen var eldre. Mange hadde avbrutt utdanning, nesten ingen hadde fullført videregående skole. Gjennomgående lite ressurser på teoriområdet. Vi avdekket også en del lese- og skrivevansker. Mange kom fra familier vi kjenner fra før på sosialkontoret. Den kjente sosialkontorarven. Noen få kom fra trygdekontoret. Hovedsakelig var dette enslige forsørgere hvor overgangsstøtten var i ferd med å gå ut.»

Som vi har sett av statistikken foran hadde nesten 70 prosent av de som var på dagpengeordningen bakgrunn fra sosialkontoret. I intervjuene med deltakerne bekreftes også dette bildet. Det overraskende som kommer fram er andelen forholdsvis unge som har hatt sosialhjelp som en form for inntektssikring i et halvt år og lenger. Flere sier at de har fått sosialhjelp over flere år, men da av og på, avhengig av hvorvidt de har hatt noen småjobber underveis. Noen av de med familier har også hatt kontakt med sosialkontoret over lengre tid, for noen av disse har dette også vært av og på i perioder, avhengig av hvorvidt partneren har hatt jobb eller ikke. For noen, spesielt de med flyktningbakgrunn, har økonomisk sosialhjelp vært tilnærmet en permanent ytelse til livsopphold.

Et annet viktig kjennetegn ved deltakerne er manglende utdanning.

«Jeg har gått på elektro før, men jeg plagdes med teorien. Jeg var god i praksis, kanskje best i klassen – men det var motsatt i teori. Jeg var nok også litt skolelei. Det hjalp heller ikke at jeg skulle være tøffest i klassen. Jeg slutta etter to måneder. Så begynte jeg igjen året etter, da slutta jeg etter fire måneder. Hadde jeg prøvd én gang til, så hadde jeg kanskje holdt ut i seks måneder...» Deltaker

Det er gjennomgående at deltakerne vi intervjuer har lav utdanning, brutte skoleløp eller mangler fag på videregående. Flere av de ansatte mener at Reform 94 har ført til at flere faller ut av skolen, og at mange av de teorisvake elevene som sliter i det nye systemet ender opp hos dem. Blant kvinnene er det mer vanlig at de har gått på videregående, men mangler et fag eller to. Samtidig har vi også en deltaker som har sosial angst i forhold til store grupper, og som ikke klarer å gjennomføre utdanning i vanlig klasse. Av de deltakerne vi har intervjuet er det tre som har fagutdanning eller utdanning utover videregående skole, alle disse har utenlandsk bakgrunn. Én har utdanning fra Norge, men sliter likevel med å komme inn på arbeidsmarkedet. De to andre har en utdanning fra hjemlandet som er vanskelig å konvertere til bruk i det norske arbeidsmarkedet.

Et tredje moment som nevnes spesielt av de ansatte, er rusproblematikk, både alkohol og illegale rusmidler. Det er kun én av deltakerne vi har intervjuet som sier at det var mye fyll før han kom med i ordningen. Han knytter det å gå på sosialet til et liv med mye festing både i uka og i helgene. De ansatte tar også opp illegale rusmidler som et problem.

«Ellers generelt rotete økonomi, gjeldsproblematikk. Ofte gjeld som er lite synlig for oss. Gjeld til venner, familie, men også illegitim gjeld.»

En rotete økonomi og gjeldsproblematikk tas opp av de ansatte som et problem, dette bildet bekreftes også i intervjuer med deltakerne. Mange har problemer med å holde orden på egen økonomi. Blant dem vi har intervjuet er det tre som sier at de har problemer med gjeld. To av disse har familie og har lånt til forbruk og bil, den tredje er enslig og sliter med studielån etter en utdanning som aldri er fullført.

En av de ansatte er opptatt av at man også må gripe fatt i holdninger. Hun beskriver førsituasjonen fra sitt ståsted.

«Det er forskjellige problemer i bunn: Psykiatri, sosiale problemer, holdninger. Holdninger er viktig. Noen har vokst opp med at jobb ikke er så viktig. Vi har jo mange foreldre som tar kontakt på vegne av barna på 18-årsdagen. Noe er galt når de ikke kan ta kontakt sjøl engang. Foreldre som klager på at vi er for strenge og for urimelige. Hos mange er det en aksept for inntektssikring på sosialkontoret. Og vi på sosialkontoret bidrar til klientifisering ved å være for slappe. Vi må være flinkere til å skille hvem som trenger sosialfaglig jobb/oppfølging og hvem som trenger hjelp for å komme i gang med å søke arbeid.»

Oppsummering

Registerdata viser at en stor majoritet, nesten 70 prosent av de som ble innvilget dagpengeytelsen, kom fra sosialetaten. Majoriteten var under 30 år, selv om også noen av deltakerne er mellom 30 og 51 år. Førtifire prosent av deltakerne er skrevet ut av prosjektet, og av disse har nesten 60 prosent en ordinær jobb. Av de 35 som har hatt dagpenger og fortsatt er igjen i prosjektet, har sju jobb med lønnstilskudd og to en kombinasjon av dagpenger og lønn. På bakgrunn av registerdata kan vi konkludere med at mange deltakere i prosjektet har klart overgangen til arbeid og aktivitet.

De kvalitative intervjuene viser at vi bak statistikken finner en gruppe brukere med sammensatte problemer, som også vil ha store utfordringer framover. Stikkord er lang historie fra sosialkontor, lav utdanning og brutte skoleløp, rusproblemer, økonomiske problemer i tillegg til sosiale og psykiatriske problemer.

Erfaringer med dagpengeordningen

«Vi ønsket en stønad som pekte mot jobb. En ytelse hvor mottakerne ble sett på som ordinære arbeidssøkere. Dagpengeordninga er den ordninga som er for den gruppa, og dagpenger er en rettighet, men innebærer også noen plikter. Arbeidsincentiv og plikter.» Prosjektsiden.

Valg av stønadstype har vært gjenstand for diskusjon i prosjektet. Når prosjektansatte blir spurt om hvorfor de valgte dagpengeordningen, er det flere som vektlegger at dette er den etablerte ordningen for arbeidsledige: Den er innarbeidet, folk kjenner til den, for mottakerne vil det være en normalisering, den har et arbeidsincentiv og den er enkel å administrere.

«Dagpenger en enkel måte å administrere det på, i tillegg til at mottakeren er arbeidssøker og blir ansvarliggjort i forhold til å tenke jobb.» Prosjektsiden.

Fra å administrere prosjektstøtten lokalt så representerer innføring av dagpengene at hele ansvaret for administrasjon av ytelsen flyttes over på et annet nivå. Prosjektet frigjøres fra ansvaret for administrasjon av ytelsen.

I samtaler med deltakerne går det fram at dagpengene for mange har virket motiverende for deltakelse.

«Motivasjon nr. en var å få mer penger. Alle er jo grådige! Etter mer kontakt – og et par møter, oppdaget jeg at det var mye bra hjelp å få.» Deltaker.

Dette er en ung deltaker som på forhånd hadde gått nesten et år på sosialhjelp. For han representerte det å få dagpenger at han slapp å argumentere for pengene, samtidig som han fikk noe bedre økonomi. Samtidig vektlegger han, som også flere gjør, at når han først kom inn i prosjektet, så oppdaget han at ytelsen bare var en del av en større pakke. Han opplevde at han fikk mye oppfølging. Andre vektlegger at det var muligheten til å få hjelp til å komme i arbeid som var viktigst, og at dagpenger kun var en grei inntektssikring.

«Dagpengene? Egentlig ikke viktig. Jeg kunne godt jobbet uten. Men erfaring – arbeidserfaring som var viktigst. (...) Jeg ønsket å komme et skritt nærmere jobb.» Deltaker.

«Jeg fikk ikke mer penger da jeg fikk dagpenger. Men dette er bedre for framtida, de hjelper meg med å finne jobb. Moralen er bedre i dette. De hjelper meg med framtida. Hvordan få jobb.» Deltaker.

Sitatene illustrerer at deltakerne opplever dagpengene som en form for understreking av at de nå er arbeidssøkere. Ved å være overført fra sosialhjelp, som er situasjonen for majoriteten av deltakerne, til dagpenger, har de også skiftet til å fokusere på å komme i arbeid. En

kvinnelig deltaker setter ord på dette med forskjellen mellom å motta sosialhjelp og det å få dagpenger:

«Dette er å jobbe for pengene. Sosialhjelp, så sitter du bare hjemme og får penger. Jeg har unger og jeg ønsker ikke det. Og – det høres bedre ut å få dagpenger (ler). Jeg er litt sånn. Dagpenger, da jobber du – gjør noe. Du er mindre utafor. Det er ikke noe artig med sosialhjelp».

Også de ansatte sier at det å motta sosialhjelp som inntektssikring oppleves belastende for mange mottakere. Dagpengeordningen er en mer akseptert ordning, og oppleves mindre stigmatiserende. I tillegg vektlegger de ansatte at det var viktig at prosjektet i begynnelsen hadde base på Aetat. Dette bidro til å forsterke arbeidsorienteringen. Flere mener dette er et viktig suksesskriterium, at de fikk brutt med stigmatiseringen knyttet til sosialhjelp og normalisert deltakelsen gjennom tilknytning til Aetat.

Opplevelse av arbeidsincentiv i ordningen er tydelig hos de fleste av informantene. En av deltakerne peker likevel på et moment som representerer en fare for at ordningen kan bli en ny passiv ytelse.

«Det som er negativt med dagpengeordningen er at de kutter om en får noe jobb. Det betaler seg ikke. Så blir en lett gående uten arbeid. Men det er jo bedre enn sosialen. Det er greit. Får jo mer penger enn det.» Deltaker.

I prosjektstøtten var det et fribeløp for arbeid på 1500 kroner i måneden som mottakerne kunne tjene før det ble trukket noe av stønaden. Overskred de dette beløpet, ble stønaden trukket krone for krone. Dagpengeordningen har ikke den samme incentivordningen for inntektsgivende arbeid under stønadsperioden. Dagpengeordningen følger de vanlige reglene i dagpengesystemet, det vil si at ytelsen reduseres etter antall timer de er i arbeid. Det er antall timer som er utgangspunktet for trekk, ikke hvor mye de har tjent. Dette betyr at det er lite incentiv for å ta dårlig betalte jobber, men mer incentiv for bedre betalte jobber. Det er derfor en fare for at ytelsen kan bli en ny passiv ytelse. For noen kan dette oppleves som en indikator på at det ikke lønner seg å arbeide. Samtidig skal det bemerkes at det kun er én deltaker som uttrykker en slik holdning. Selv hun er i dag over i lære og utskrevet av prosjektet. Den sterke oppfølgingen i prosjektet har ikke gjort det mulig å benytte seg av ordningen som en passiv ytelse.

Stønadsnivået

Et beregningsgrunnlag på fire ganger grunnbeløpet er i dagpengesystemet relativt høyt. Til sammenligning blir stønaden til arbeidssøkere som har avtjent verneplikt, og ikke opptjent rettigheter til dagpenger på selvstendig grunnlag, vurdert ut fra et beregningsgrunnlag på tre ganger grunnbeløpet. Et annet relevant sammenligningsgrunnlag er den nye introduksjonsstønaden for flyktninger på introduksjonsprogram. Denne ligger på to ganger grunnbeløpet, noe som også er en betraktelig mye lavere ytelse, og har i tillegg en redusert ytelse til dem under 25 år. I prosjektet er de klar over at stønadsnivået anses som høyt, og de har

blant annet hatt diskusjoner med departementet om en eventuell redusert ytelse for yngre deltakere. Hovedargumentasjonen i prosjektet går på at ytelsesnivået skulle virke motiverende, og være tilstrekkelig til at de slapp forespørsler om supplerende sosialhjelp. De ville ikke lage for kompliserte kriterier som kunne redusere effektiviseringsgevinsten.

«Vi ønsket et nivå som gjorde at mottakerne ikke gikk til sosialkontoret for å be om tillegg. At nivået var tilstrekkelig til at ytelsen skulle dekke også uforutsette utgifter som tannlegebesøk, nye klær osv. Med det utgangspunkt kunne brukerne møtes med et klart nei dersom de ba om tilleggsytelser. De skulle lære seg å håndtere egen økonomi. Ytelsen måtte da være på et nivå som gjorde at de hadde en realistisk mulighet til å klare det.» Prosjektsiden.

«Om vi hadde havnet på et beregningsgrunnlag på 3 G, så ville vi hatt krangel og diskusjon hele tida. Nivået er lagt opp for å slippe dette.» Prosjektsiden.

En av hensiktene ved en forenklet ytelsesmodell for livsopphold var nettopp å spare alle de ressurser som ble brukt på å administrere økonomisk sosialhjelp, og heller kunne bruke mer tid på oppfølging. Derfor ville de sørge for at de ikke måtte bruke mye ressurser på å håndtere forespørsler om supplerende sosialhjelp. Et beregningsgrunnlag på fire ganger grunnbeløpet betyr om lag 11 800 kroner i måneden brutto, og om lag 9800 kroner netto for de fleste. For de fleste deltakerne utgjorde dette 1000–1500 kroner mer i måneden enn det de hadde da de gikk på sosialhjelp. Fra prosjektsiden blir det også pekt på at det var nødvendig å sikre et tilstrekkelig økonomisk livsgrunnlag for å ha mulighet til å dreie oppmerksomheten over til arbeid.

«Om folk har for lite penger å leve av, så blir det vanskelig å få fokus på arbeid og arbeidssøking. Da tar pengene hele konsentrasjonen.» Prosjektsiden.

Ved at den enkeltes økonomiske situasjon var sikret, ønsket de å rette søkelyset i sin helhet mot framtida og jobb. Samtidig påpeker flere på prosjektsiden at ytelsen er så høy at de må passe på at dette ikke blir en ny passiv ytelse.

«De skulle ha større handlefrihet enn tidligere, nivået skulle være en skikkelig stimulans. Nå kan det kanskje være så høyt at for noen blir det krevende å motivere dem til å gå ut i jobb. De får en relativt god økonomi. Da blir opplegget rundt ekstra viktig.» Prosjektsiden.

For de fleste medførte dagpengeordningen en forbedring av økonomien, men ikke for alle.

«Jeg fikk mindre penger med ordningen. Vi er en stor familie. Sosialkontoret betaler fortsatt for leiligheta. Vi er seks i familien, to av barna er under 16 år, da er ikke dagpenger nok.» Deltaker.

Mange av de som har familie opplevde at de fikk mindre penger etter at de kom inn i ordningen. For disse har det blitt kompensert med noe sosialhjelp. Retten til sosialhjelp opphører jo ikke for gruppen som sådan, men vurderingen skal gjøres i prosjektet. Erfaringene på prosjektsiden er at for mange av familiene var det for knapt, mens for de unge som bodde hjemme var ytelsen i overkant. Blant deltakerne oppleves nivået av de fleste som tilstrekkelig, men ikke som at de har fått ekstremt mye penger.

«Ytelsen er på et nivå som en kan leve av. Jeg har ikke behov for krisehjelp. Om ytelsen hadde vært lavere, så hadde det vært mindre motivasjon og vanskeligere. Men økonomi er ikke alt.» Deltaker.

En annen deltaker, som har barn, sier at nivået ikke utgjorde noen forskjell. Det gikk stort sett opp i opp, det som var viktig for henne var tryggheten og regelmessigheten.

«Hvor mye penger jeg fikk? Det gikk ut på ett. Det var ikke noen stor forskjell. Tryggheten – om at de var der, og at pengene kom, var viktigst – det var det som var bra.»

En av deltakerne vektlegger at selv om nivået er blitt høyere, så har hun også fått mer ansvar.

«Jeg fikk mer penger, men jeg ble også mer ansvarlig. Jeg har greid meg for det, men jeg har plagdes litt. Det å klare husleie og strøm er vanskelig. Jeg bor i egen leilighet. Jeg plages litt med økonomien nå også.»

Denne informanten påpeker noe som vi skal komme tilbake til, nemlig overgangen fra å ha fått disponert økonomien av sosialkontoret til å skulle ta ansvaret selv.

Av de unge er det en av informantene som bor hjemme hos foreldrene og har gjort det hele tiden. Han opplever ikke selv at han har fått urettmessig mye penger. Han vektlegger derimot at han raskt kom ut i arbeid, og derfor har arbeidet for pengene. Han har hatt arbeidspraksis og mottatt dagpenger i perioden. Selv sier han:

«Om mindre penger, så ville jeg ikke vært med så lenge. Blir for lite. Nå er det nok til å leve av det.»

Blant de andre informantene er det en som tar opp at han synes at de som bor hjemme burde hatt en lavere ytelse fordi de har færre utgifter. Ifølge ansatte i prosjektet har det vært få hjemmeboende i ordningen, samtidig har dette vært grunnlag for overveieelse i prosjektet.

«Noen få bodde hjemme, men ikke mange. De fikk jo en rimelig økonomi. Vi valgt å fokusere på at nå kom de i samme situasjon som om de fikk lønn. Handlet om å forvalte disse pengene. Interessant å se hvordan de forholdt seg. Lagde en forskriftsbegrensning. Ingen deltakere under 20 år. Men vi har noen over 20 år som bodde hjemme og som maks ville fått 2000–3000 kroner i sosialhjelp, nå fikk de selvsagt mer. Vi hadde en diskusjon med AAD om vi skulle lage en todelt ordning. At alle under 25 år fikk en mindre sum – for eksempel 5000 kroner. Vi kunne lage en kriterienøkkel. Vi gikk ikke inn på dette – vi fant ut at da ville vi sitte der å forvalte igjen – og miste ressursbesparelsen.» Prosjektsiden.

En annen av de ansatte mener at nettopp denne praksisen er problematisk, og sitatet under tydeliggjør mange av dilemmaene:

«11 000 i måneden for ungdom som bor hjemme er alt for mye. 11 000 for å gå på praksisplass. Om de var i Aetat så ville de fått 5000–6000 (245 kroner dagen for praksisplass). (...) Andre ungdommer får jo ikke det. Hvorfor skal de ut i jobb – når de får det samme uten. Nivået var diskutert internt – hjemmeboende ungdom og de som bor for seg sjøl, alder. Jeg er imot en lik sum til alle. Vanlig ungdom reagerer jo. Her er noen som ikke gjør noe og så får de 11 000 kroner. Hva er det vi gjør. (...) Jeg synes det skulle være ei grense på 25 år for yngre enslige. Slik det er nå blir det en særord-

ning. (...) Men – det må jo være andre ordninger for familier under 26 år – og de som ikke bor hjemme. Men vi må huske at det normale er jo at ungdom tar studielån, at de er i en periode i livet hvor de klarer seg med lite.»

De fleste får utbetalt rundt 9800 kroner i måneden, og det er klart det er mye dersom de bor hjemme og ikke betaler for seg. Legitimiteten som denne ansatte tar opp i forhold til andre yngre mennesker, er selvsagt viktig. Samtidig så tydeliggjør hun at dersom en for eksempel gikk for en aldersdifferensiering på 25 år, ville en være nødt til å lage unntak for de som ikke bor hjemme og de som har familie. Med andre ord blir det raskt et komplisert system som krever enda mer administrasjon. Den lokalt administrerte prosjektstøtten var en lavere ytelse, og hadde innebygd en fordelingsnøkkel, men kun i forhold til barn og aktivitet. I et slikt system kunne en også legge inn boutgifter.

Utgangspunktet for dagpengeordningen i Verdal var en ordning hovedsakelig rettet mot tidligere mottakere av økonomisk sosialhjelp og med behov for tverrfaglig oppfølging for å komme i arbeid. Det var et vesentlig moment av ytelsen skulle virke motiverende for å gå inn i prosjektet. I et slikt perspektiv må ytelsen nødvendigvis legges over det brukerne er vant til å få i sosialhjelp. En av de engasjerte på prosjektsiden sier også:

«I ettertid ser vi at vi kunne differensiert. De aller yngste kunne hatt lavere ytelse. For de eldste med familie så var det knapt nok, men for de yngste som bodde hjemme var det i overkant. Men – dette handlet jo om å få prøvd ut ei ordning. Det er jo et forsøk. Positivt at vi slapp dette med press for tillegg. De fikk et kontant svar: nei, husk avtalen.»

Behov for krisehjelp

Forespørsler om supplerende sosialhjelp kan skyldes ulike forhold. For eksempel at ytelsen ikke er tilstrekkelig til at mottakeren kan klare seg selv, men forespørsler kan også skyldes at mottakeren ikke er i stand til å forvalte egen økonomi. I utprøvingen av ordningen i Verdal har de vært bevisst på begge disse mulige forklaringene. Vi har dessverre ikke fått tilgang til noen oversikt over antall henvendelser om supplerende sosialhjelp fra de som har vært med på prosjektets dagpengeordning. De ansatte sier imidlertid at de nå får svært få henvendelser, og at antall henvendelser har blitt færre etter hvert.

«Vi fikk færre og færre henvendelser om supplerende sosialhjelp. Siden de er over normen for sosialhjelp, så skal det mye til for å få det. Vi kunne tilby dem økonomisk rådgivning – men noen ville jo ikke ha det – og de måtte selv betale regningene, håndtere økonomien selv. Var noen som for eksempel ikke betalte husleia, valgte å la være å betale noen faste utgifter. De var vant til at det ble betalt av sosialkontoret. Så kom de og ba om penger når de ble varslet om utkastelse, for eksempel. Vi ga dem råd om å gå i banken for å søke lån. Noen fikk ikke hjelp fordi vi vurderte dem som så ressurssterke at de burde visst bedre. Vi har gode erfaringer med å la folk ordne opp og ikke gå inn med brannslukking. Hjelp til selvhjelp. Noen ble faktisk kasta ut av huset.

Men alle forble i prosjektet – og mange har lært, skjønt at de må ta ansvar. Noen er likevel så ressursssvake at vi måtte hjelpe dem.»

Et argument for at nivået på dagpengene er lagt såpass høyt, er at det skulle rettferdiggjøre kravet om å klare seg selv og det å svare et klart nei ved forespørsler om supplerende sosialhjelp. Samtaler med de ansatte viser at tilvenningsprosessen til å måtte klare seg med det de fikk, startet allerede ved prosjektstøtten. I prosjektstøtten var det likevel større rom for fleksibilitet og for eksempel mulighet for å få utbetalt forskudd. De ansatte beskriver fredagen under prosjektstøtten som svært stressende, med et evig mas om forskudd. For mange var det en stor overgang fra å ha fått regningene betalt av sosialkontoret til å skulle disponere egne penger. Muligheten til forskudd og lokale tilpasninger opphørte ved innføring av dagpengene, og dette framstilles av de ansatte som en lettelse. I intervju med deltakerne er det også tydelig at det har vært en sterk bevisstgjøring fra prosjektets side om at de nå skal klare seg selv, at de i utgangspunktet ikke har rett til sosialhjelp.

«Jeg har ikke fått krisehjelp. Det er veldig strenge kriterier, det skal være helt nødvendig om mulighet for sosialhjelp når en er på dagpenger.» Deltaker.

Opplevelsen fra de ansatte er også at forespørslene er blitt færre og færre, og at de deltakerne som likevel kommer, har alvorlige problemer eller stort oppfølgingsbehov.

Av våre informantene blant deltakerne er det to enslige uten barn som har bedt om supplerende sosialhjelp; de har ikke fått det. En annen deltaker med barn har fått hjelp. En deltaker med barn har som tidligere vist fått en permanent ordning med sosialkontoret, hvor de betaler leiligheten. Bakgrunnen for dette er ikke en forespørsel om supplerende sosialhjelp, men en praksis i prosjektet for å kompensere de familiene som ved overgang til dagpengeordningen fikk mindre penger.

Det har i hvert enkelt tilfelle av forespørsel om supplerende sosialhjelp blitt gjort en skønnsvurdering. Likevel er det tydelig at utgangspunktet har vært at mottakerne ikke kvalifiserer for sosialhjelp og må ta ansvar for egen økonomi. Den ene som har fått supplerende sosialhjelp sier at dette var en uforutsett situasjon for henne, og på et meget ubeleilig tidspunkt.

«Jeg måtte be om hjelp til SFO. Det har de betalt tidligere, og jeg trodde det gikk videre, at de fortsatte å betale, men plutselig fikk jeg en kjemperegning. Det var midt i eksamen. Men da hjalp de og gikk inn og betalte.» Deltaker.

De to enslige som har bedt om sosialhjelp har som sagt ikke fått det. Den ene sier:

«Jeg har spurt om krisehjelp, men de sa jeg måtte ordne opp sjøl. Jeg har greid det, men jeg plages litt med å klare å holde orden på økonomien.»

Historien til den andre personen illustrerer at de både har brukt sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen aktivt, samt nektet å yte krisehjelp dersom de mener at det er nødvendig for å komme videre:

«Jeg har fått stopp i utbetalingen en gang. Fikk straff fordi jeg ikke møtte på en aktivitet. Jeg var litt uenig med kuratoren om det. Stoppa alt i to måneder. Jeg ble kjempesint. Synes det var for strengt. Kom skeis på leiligheta, kunne ikke betale hus og strøm. Ble hevet ut til slutt. Det var helt stopp. Det er eneste minuset i hele prosjektet. Synes

de kunne tatt regningene i alle fall. Jeg var kjempesint – og var nok litt hata her nede fordi jeg kjefta og var sint. Jeg ville drite i alt. Fikk 1500 kroner – ellers intet. Midt i jula – det er typisk meg. Men – jeg slutta ikke. Ellers har jeg vel ikke noe negativt å si. En må ta tak selv – det er jævli bra. Ungdom må se det. Tok meg 6 måneder før jeg så det». Deltaker.

Her har de ansatte tort å sette grenser og presse deltakeren hardt. Sitatet viser også utviklingen i hvordan han selv tenker rundt dette, han har kommet videre og sluttet ikke i prosjektet. Han er et eksempel på det en av de ansatte sier om at noen av deltakerne måtte ha en nedtur for å komme videre.

Plikter

Dagpenger er en rettighet, men utløser samtidig noen plikter. For de aller fleste oppleves kravene om aktivitet og sanksjoner dersom en ikke følges opp, som rettferdige.

«Aktivitetskrav, det er veldig bra. Samme som om du er i arbeid. Ikke være hjemme og få lønn.» Deltaker.

De fleste deltakerne tilnærmer seg dette med plikter som at det er rett og rimelig så lenge de får betalt. De får noe og må yte noe tilbake. Én av deltakerne synes at det eneste som er litt stivbeint er reglene for levering av meldekort, det synes han er tungvint. Han har opplevd å levere for seint og ikke få penger, men aksepterer at slik er ordningen. De fleste sammenligner kravet om aktivitet med deltakelse i arbeidslivet.

«Det blir jo som en vanlig jobb. Om borte, så mister du pengene. Syke barn, så leverer du en lapp og slipper å bli trukket. Det er det samme som om du er i arbeid. Kjempebra – en øvelse på arbeidslivet.» Deltaker.

Flere sier at de opplever systemet som rettferdig og begrunner det med at kravene er de samme som i arbeidslivet ellers. Nesten alle med barn forteller at de synes det er svært bra at det er akseptert at de ikke blir trukket dersom de har syke barn. De opplever at dersom de kan dokumentere det, så er det greie kriterier å forholde seg til.

Som vi har sett, har sanksjonsmulighetene blitt brukt når deltakerne ikke har fulgt opp. De ansatte understreker også at sanksjonsmulighetene innenfor dagpengeordningen har blitt brukt aktivt.

«Dagpengene ble brukt aktivt som sanksjonsmulighet. Aldri før har noen blitt fulgt opp så mye på dagpenger som disse. (...) Noen av ungdommene måtte ha en nedtur for å komme videre. Måtte bli tatt hardt.» Ansatt.

Alle deltakerne har blitt fulgt tett opp av de ansatte i prosjektet. De ansatte sier også at de innenfor prosjektet har hatt flere ressurser enn tidligere, og dermed hatt en mulighet til å følge opp brukerne. Oppfølgingen av brukerne har vært mye mer omfattende enn det som er vanlig når det gjelder mottakere av dagpenger og sosialhjelpsklienter generelt. Ansatte i prosjektet har kunnet arbeide tett med deltakerne for å finne egnet arbeid, kvalifisering eller

tiltak. De som har vært i arbeid har også blitt fulgt opp. De ansatte har vært i kontakt med arbeidsplasser, og hatt mulighet for å ringe for å spørre om deltakerne møter opp, osv. Én av de ansatte sier at dette har vært nødvendig. For eksempel avdekket de på dette viset at noen gikk konsekvent tidligere fra arbeid enn det de skulle. Første gang hadde de spurt og gitt en begrunnelse til arbeidsgiver, og fått lov til å gå tidligere. Deretter hadde det sklidd ut, og arbeidsgiver hadde akseptert det. Dette ville ikke blitt oppdaget dersom ikke de ansatte i prosjektet hadde vært i kontakt med arbeidsgiver. I etterkant har de tatt opp slike forhold med deltakeren, og unngått at hun eller han har sklidd ut av jobben. For å få til en slik oppfølging, trengs det ressurser. Som et pilotprosjekt hadde Arbeid i sikte rommelig med personalressurser.

«Noe helt spesielt med prosjektet at fem stykker jobbet med 70 stykker. Helt spesiell mulighet for oppfølging av disse i forhold til tidligere. Helt annen kartlegging. Mulighet for å gjøre folk sjølstendige.» Ansatt.

Ressurssituasjonen etter overgangen til Arbeid og velferd, og når dette på sikt skal gjelde mange flere, er en helt annen.

Oppsummering

Utgangspunktet hos de engasjerte på prosjektsiden for å velge dagpengeordningen var ønsket om å få en ytelse som var rettet inn mot arbeid, som var etablert og som var enkel å administrere. Deltakerne gir uttrykk for at dagpengeordningen i seg selv virket motiverende for å delta i prosjektet. Flere understreker likevel at opplegget rundt ordningen med å komme i arbeid, var like viktig. Selv de som i utgangspunktet var sterkest motivert av pengene, ble motivert av den hjelpen de møtte da de kom inn i prosjektet.

Dagpengeordningen oppleves som å understreke at deltakerne er arbeidssøkere. For deltakerne ser det ut til å ha hatt en positiv psykologisk effekt at dagpengeordningen oppleves som lønn for å gjøre en innsats. Ytelsen oppleves som mer akseptert av omgivelsene, og det vektlegges at det er mer respektabelt å få dagpenger enn økonomisk sosialhjelp. Den fysiske lokaliseringen i starten av prosjektet hos Aetat ser ut til å være viktig av samme årsaker.

Iboende i dagpengeordningen ligger det en fare for at den kan bli en passiv ytelse dersom ikke den enkelte mottaker følges opp. Ett eksempel er at dagpengeordningen ikke har noe fribeløp for arbeidsinntekt, men at ytelsen trekkes time for time ved arbeid i stønadsperioden. Dette kan virke passiviserende for mottakere som kun har mulighet til arbeid med lav betaling, og følgelig vil få lite økonomisk igjen for sin arbeidsinnsats.

Stønadsnivået er høyt sett i forhold til andre ytelser til mottakere uten opptjeningsgrunnlag. For de fleste innebar overgangen til dagpengeordningen at de fikk mer penger enn tidligere, men for flere av barnefamiliene innebar det en svekkelse av økonomien. Barnefamilier som har fått dårligere råd har blitt kompensert for dette med økonomisk sosialhjelp.

I prosjektet har det vært argumentert for en ytelse som er tilstrekkelig til å forhindre forespørsler om supplerende sosialhjelp. Nivået er også viktig for at ytelsen skal virke motiverende for målgruppen. Begge disse hensiktene ser ut til å være oppfylt. Forespørsler om

supplerende sosialhjelp har vært få etter at ordningen ble innført, og blitt færre etter hvert. Henvendelser om supplerende sosialhjelp er gjenstand for en skjønnsmessig vurdering, men utgangspunktet har vært at deltakerne skal ha tilstrekkelig stønad til å klare seg selv og følgelig ikke har rett til krisehjelp.

Sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen er brukt aktivt. Dette ser ut til å ha bidratt til selvstendiggjøring og understreking av jobblinja. Pliktene som er forbundet til det å motta dagpenger oppleves av deltakerne som rettferdige, og de fleste opplever det som at de er underlagt de samme regler som finnes i arbeidslivet for øvrig.

Deltakerne i dagpengeordningen har nytt godt av at prosjektet har hatt rommelige personalressurser og følgelig en større mulighet enn normalt til å drive oppfølging. Dette har nok bidratt til positive effekter.

Understøttes målsetningen om arbeid og aktivitet?

Som vist i kapittelet over om erfaringer med dagpengeordningen, så opplever deltakerne ordningen som en understreking av at de er arbeidssøkere. I alle de kvalitative intervjuene kommer det fram at deltakerne opplever en forventning om og plikt til å være i aktivitet. Det kan se ut som at dagpengeordningen har en psykologisk effekt når det gjelder å vektlegge dette perspektivet. Samtidig har sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen (som også var der i prosjektstøtten) blitt brukt aktivt for å bygge opp under kravet om arbeid og aktivitet.

«Jeg gikk på kurs – et slags motiveringskurs. Opp-om-morrankurs kan du kalle det. Det handlet om å komme på rett kjørl. Det tok jo litt tid å komme i gjenge. Du sklir lett ut når du går på sosialen. Sover til ett – to på dagen osv. Om du ikke møtte opp på kurset, så fikk du ikke penger. Fikk svi for det sjøl. Det er jo bra – synes jeg! Alle som gikk på det kurset er i arbeid i dag.» Deltaker.

Sitatet over sier noe om utgangspunktet for noen av deltakerne: For mange var det ikke nok med en ren formidlingsjobb fra det offentlige, men heller en prosess før deltakeren var klar for det ordinære arbeidsmarkedet. I en slik prosess kunne sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen brukes aktivt for å understøtte målet om arbeid og aktivitet.

«Før dette var jeg arbeidsledig og hjemmевærende. Fikk sosialstønad. Hadde fått sosialhjelp i to år – av og på. De var veldig flink de, reale mot meg. Men det var jo kun penger. Ikke noe aktivitet. Oppfordret til å gjøre noe, men ikke noe oppfølging eller press.» Deltaker.

Også denne deltakeren opplever at overgangen representerte et reelt press om å komme i aktivitet, men at det også fulgte med en nødvendig oppfølging i prosessen. Betydningen av å følge opp kravet om å være reell arbeidssøker vektlegges også av de ansatte.

«Det er viktig at dagpengeordningen forutsetter at mottakerne er reelle arbeidssøkere, må si ja til tiltak. Vi praktiserte det hele tiden. Hadde jo med folk som hadde problemer, så vi brukte dagpengeordningen fornuftig. Måtte bestrebe oss på å finne tiltak som passet – som de ønsket selv – ellers problemer. Vi vektla sterkt bevisstheten rundt at de måtte ønske å jobbe.» Ansatt.

De ansatte vektlegger at dagpengeordningen bidro til å rydde rom for å snakke med deltakerne om hvordan de kunne komme i jobb, og om hva de ønsket med livet sitt. Flere av de ansatte fra sosialetaten sier at de møtte en helt annen holdning hos deltakerne etter at pengene var på plass. Fra å være i en kontinuerlig forhandlingssituasjon om penger, kunne de nå konsentrere seg om hva de ville med livet sitt.

«Fikk flyttet fokus når dette med pengene var ryddet vekk. Fokuset nå er hvordan gå videre. Fokuset er på hvordan få jobb. Tidligere var det slik at når de hadde fått penger, så var de ferdige – da var det over til neste som skulle ha penger.» Ansatt.

Dette bekrefter utgangspunktet til en av deltakerne i styringsgruppen som sier at den økonomiske ytelsen kun er et fundament; en basis som må være på plass for å kunne rette søkelyset framover mot en aktiv tilværelse. Det er likevel viktig å være oppmerksom på det vi har påpekt tidligere, faren for at ytelsen kan bli en ny passiv ytelse, særlig på grunn av nivået på ytelsen samt avkortingene time for time ved arbeidsinntekt. For å forhindre dette, er opplegget rundt essensielt.

En ansatt sier at for å hindre at dette blir en ny passiv ytelse, bør man kanskje vurdere om ytelsen kommer for lett.

«Ytelsen kommer kanskje for lett. Arbeid og velferd – burde være slik at de som får dagpenger gjorde noen grep sjøl for å få det. Sjøl utløse penger. Leverer jobblogg eller lignende. Inger penger før de har gjort noe. Være oppmerksomme, slik at det ikke blir en passiv ytelse igjen.» Ansatt.

Den økonomiske ytelsen er kun en del av det opplegget deltakerne har fått. Flere vektlegger at uten opplegget rundt, hadde det kun vært penger og ikke noe annerledes enn tidligere.

«Om ikke apparatet rundt hadde vært der – da er det jo bare penger. Det viktige er jo utredning og formidling – hadde det ikke vært for det – da er vel ikke dagpenger alene noe hjelp.» Deltaker.

I hele opplegget har det vært lagt stor vekt på det å komme i aktivitet. Handlingsplanen som er utarbeidet for den enkelte har fokusert sterkt på hva deltakerne ønsker å jobbe med og hvordan de kan komme dit. Det har blitt utarbeidet planer for å nå klare målsettinger, som deltakerne har laget i samarbeid med prosjektansatte. De ansatte sier at for noen var handlingsplanen meget omfattende, alt fra å lære seg arbeidslivets regler, hygiene etc, til kvalifiseringstiltak for å komme i jobb. Andre hadde svært enkle handlingsplaner, som kun gikk ut på hva de skulle gjøre for å komme i arbeid, for eksempel søke alle ledige jobber på de områder de ønsket å jobbe, ta kontakt med alle bedrifter innenfor feltet osv. En av deltakerne sier at innen han kom inn i prosjektet, hadde han liten formening om hva han ønsket å gjøre, og han hadde ingen målrettet framtidsplan. Betingelsen om å være med å utarbeide en handlingsplan for å få dagpenger, medførte at han var nødt til å tenke igjennom hva han ville.

«Handlingsplanen betydde at jeg var nødt til å tenke igjennom framtida. Hva skulle jeg gjøre med livet – med framtida.» Deltaker.

En av de ansatte sier at hun i begynnelsen syntes at den massive fokuseringen på arbeid kanskje ble for ensportet.

«Det er sterkt fokus på arbeid og aktivitet. Kanskje vel mye fokus på arbeid, synes jeg. Alt handlet i begynnelsen om arbeid, men det er jo en grunn til at de ikke er i arbeid. Det ligger jo noe bak. Vi måtte se hele livet, hele spekteret, ta tak i andre områder også. Fungerte bra etter hvert. Vi ansatte fikk innblikk i hverandres områder.» Ansatt.

Hun vektlegger også at bortsett fra assosiasjonene knyttet til dagpenger kontra sosialhjelp, samt at dagpengeordningen frigjør ressurser lokalt, er det mulig å dreie oppmerksomheten over til arbeid også via sosialkontoret. Sosialkontoret har muligheter til å knytte vilkår til utbetalingene. Det vanlige for mange er å få cirka 8000 kroner i måneden, og dersom de ikke følger opp de vilkårene som er avtalt, vil de kunne settes ned til minsteytelsen, som er

1500 kroner. Det store problemet er at de ansatte ikke har ressurser til å drive tilstrekkelig oppfølgingsarbeid.

Fra 1991 har sosialtjenesten hatt mulighet til å knytte vilkår om arbeidsinnsats til det å motta økonomisk sosialhjelp. Espen Dahl (2003) har analysert effektene av ordningen med arbeid for sosialhjelp, og finner at arbeid for sosialhjelp ikke har hatt noen effekt på tilknytning til arbeidsmarkedet innenfor en tidsperiode på to år. Dahl tolker dette som at de arbeidsoppgavene som tilbys generelt var lite egnet til å bygge opp under sosialhjelpsmottakernes kompetanse og arbeidsevne, og manglet tilstrekkelig individuell tilpasning. Studien understøtter inntrykket vi har fått i denne evalueringen, nemlig at samarbeidet mellom de tre etatene har bidratt til at de har fått utnyttet kompetansen som finnes i de enkelte etatene fra før. Blant de tre etatene er det Aetat som har kompetanse på arbeidsformidling og kompetanseutvikling. Samtidig er perspektivene fra de andre etatene viktig for opplegget som har vært laget for den enkelte deltaker.

Mange av deltakerne vektlegger at dersom de ikke hadde kommet inn i ordningen, så hadde de ikke kommet videre i livet sitt. Flere sier at de enten har kommet i jobb eller opplever at de er et skritt nærmere jobb. Noen av deltakerne er frustrerte over at de ikke har fast jobb eller er utskrevet av prosjektet fordi de er i lære eller i en jobb som ikke er permanent. Frustrasjonen er forståelig, men framtidsutsiktene kan være lysere enn opplevd. Tidligere forskning har vist at arbeidserfaring og deltakelse i kvalifiseringstiltak, samt kombinasjonen av kvalifisering og lønnstilskudd, styrker mulighetene på arbeidsmarkedet og for framtidig inntekt (Dahl og Lorentzen 2003). En av deltakerne vektlegger at selv om hun ikke er i fast arbeid, opplever hun at hun er et skritt nærmere jobb.

«Det mest positive var å komme i arbeid – få arbeidserfaring. Nå har jeg jobba med noe jeg er interessert i ! Det er veldig godt å ha den arbeidspraksisen!» Deltaker.

En annen deltaker som nå er i arbeid med lønnstilskudd og store forhåpninger om videre fast arbeid sier:

«Om jeg ikke hadde kommet med i ordningen, så hadde jeg nok gått på fylla hver onsdag, kanskje på torsdag også. Det blir mye festing når man går på sosialen. Mye bedre dette her. Vi har et eget ord for det – sladosliv – det er de som ikke orker jobbe og går på fylla i uka og hver helg.» Deltaker.

Om vi ser på registerdataene fra prosjektet over de som har vært på dagpengeordningen, ser vi som tidligere oppsummert (jfr. kapittel om brukerne) at mange av deltakerne i prosjektet har klart overgangen til arbeid og aktivitet.

Oppsummering

Dagpengene har bidratt til å øke oppmerksomheten omkring arbeid og aktivitet. Deltakerne opplever at dagpengeordningen innebærer forpliktelser i forhold til det å være arbeidssøker. Samtidig er det vanskelig å se om det er dagpengene i seg selv eller opplegget rundt som er årsaken. Mye av suksessen skyldes nok en grundig kartlegging og tett oppfølging av deltakerne. Samtidig skal en ikke undervurdere hvilken betydning det å ha parkert diskusjonen om økonomi, og sikret deltakernes livsgrunnlag, har hatt for at deltakerne er kommet inn i en prosess mot arbeid.

Bidrar ordningen til selvstendigjøring og normalisering?

«Dagpenger, det betyr mer frihet og mer ansvar. Istedenfor vedtak fra sosialkontoret om å slippe å tenke på husleie og strøm, så må du nå selv ta ansvar og tenke på husleie og strøm. Du må prioritere.» Deltaker.

For mange av deltakerne representerer dagpengeordningen at de for første gang har måttet ta ansvar for egen økonomi. En av de ansatte sier at mange av disse aldri hadde betalt en regning, og de kunne lite eller ingenting om økonomisk planlegging. En del av brukerne har også hatt økonomistyring og det å lære økonomisk planlegging som en del av sin handlingsplan. De som tidligere hadde fått økonomisk sosialhjelp var vant til en praksis hvor sosialkontoret tok hånd om regningene.

«Praksis i Verdal i sosialtjenesten var at vi direktebetalte mye – strøm, husleie osv. Ikke det beste for brukeren, men det enkleste for å unngå bråk. Men folk blir uselvstendig.» Ansatt.

En av de ansatte påpeker at for noen var det nok nødvendig å foreta denne typen kontroll fra sosialkontorets side, men at det var problematisk at praksisen av ressurs hensyn ble gjeldende for alle. Ved overgangen til dagpengeordningen forsvant også kreditorvernet som mottakerne av økonomisk sosialhjelp hadde hatt tidligere. Dette ble deltakerne gjort oppmerksomme på, og ifølge ansatte og deltakere bidro det til at mange ryddet opp i gjeldssituasjonen sin. Flere tok kontakt med kreditor og fikk ordnet med nedbetalingsplaner. Dette er et eksempel på at regler i dagpengeordningen har tvunget deltakerne til å bli mer selvstendige i forhold til egen økonomi. Flere av de involverte på prosjektsiden forteller historien om da den lokale banksjefen troppet opp hos prosjektleder og overrasket spurte om hva som var i ferd med å skje. Han hadde fått flere henvendelser fra deltakere som tidligere har hatt en meget rotete økonomi, men som ønsket å inngå avtaler med banken for å få orden på økonomien sin.

Historien til en av deltakerne illustrerer prosessen enkelte gikk igjennom:

«Jeg har vært sånn at dagen etter at jeg har fått penger, så er jeg blakk igjen, blakk med én gang. Så det var bra at de brukte litt høye ord her nede. De stilte krav og ga strenge beskjeder. Det skulle jo betales husleie. Jeg måtte prioritere mat, hus, strøm. Jeg fikk et skjema for økonomisk disponering. Skulle sette av så og så mye, hadde så og så mye til mat, sette av til strøm og husleie osv. Bra at jeg hadde satt av, for jeg fikk jo ei strømrkning som var høyere enn antatt. Jeg hadde gjeld. Jeg tok kontakt med dem og lagde ei avbetalingsordning. Jeg hadde 25 000 i gjeld til lånekassa. Det brukte jeg på festing, men skulle brukt det på skolen. Måtte ordne opp i det.» Deltaker.

Som tidligere vist, har sanksjonsmulighetene i dagpengeordningen blitt brukt aktivt i tillegg til at deltakere som anses å ha mulighet til å klare seg selv har blitt nektet supplerende

sosialhjelp dersom de selvfor skyldt har havnet i en vanskelig situasjon. Deltakeren over var en av de som opplevde at sosialkontoret nektet supplerende sosialhjelp da han ikke hadde betalt regningene sine. For han gikk det så langt at han ble kastet ut av leiligheten, men dette var også starten på en prosess hvor han klarte å ta større ansvar for egen økonomi.

En av de ansatte sier at hun opplever at deltakerne som tidligere har fått økonomisk sosialhjelp føler seg «oppgradert som bruker». Dagpengene er en rettighet. Deltakerne forteller også historier om hvordan de følte at de måtte argumentere og smiske for å oppnå den økonomiske ytelsen de mente de hadde rett til fra sosialkontoret. Som tidligere vist så oppleves det fortsatt som nedverdiggende å motta sosialhjelp. Dagpengeordningen oppleves av mange av deltakerne som mer akseptert eller respektabel. Dette kan tyde på at selve dagpengeordningen for noen kan virke normaliserende i seg selv, siden den er kjent som en stønad til arbeidsledige. De ansatte forteller også historier om deltakere som opplever det at de får dagpenger som en mer verdig ytelse, at de endelig oppnår noe verdighet i livet. Dette handler om å få noe for å yte en innsats.

Som vi skal komme tilbake til i neste kapittel, er handlingsplanene utarbeidet av den enkelte deltaker i samarbeid med en ansatt i prosjektet. Dette har også virket selvstendigjørende, fordi de har måttet tenke igjennom hva de vil og hvordan de skal oppnå målene.

En av de ansatte påpeker, som flere av deltakerne, at mange hadde «stått fast» i systemet lenge. Dette var utgangspunktet for pilotprosjektet Arbeid i sikte. Hun sier:

«Det er et problem for Arbeid i sikte at vi startet med folk som har stått fast lenge. Det ville sett annerledes ut om vi kunne begynt tidligere med brukerne. Mange var så klientifisert da vi startet, de hadde en lang historie som klient bak seg.» Ansatt.

I Arbeid og velferd vil en på sikt kunne gripe fatt i aktuelle deltakere i ordningen mye tidligere, og på denne måten utnytte effekten av kort klienthistorie. Registerdata viser at nesten alle deltakere som har kommet inn i prosjektet på eget initiativ, og som vi antar har liten eller kort historie i systemet, i dag er i jobb med lønnstilskudd eller er skrevet ut av prosjektet til jobb eller lærlingplass. I intervjuene understøttes bildet av at mange i denne gruppen har kommet raskt i arbeid og aktivitet. Dette kan skyldes kort klienthistorie, men selvsagt også høy motivasjon. Generelt viser intervjuene med deltakerne, men også med de ansatte, at mange deltakere uavhengig av bakgrunn har kommet langt i en prosess der de ser seg selv som ansvarlig for eget liv. Vi kan snakke om en avklientifisering i den forstand at de selv tar styring over eget liv. Likevel viser et intervju at en av deltakerne fortsatt henger igjen i en tankegang om at «systemet» har et ansvar for å forsørge henne. En av de ansatte gir også uttrykk for at det er vanskelig å snu holdninger som går ut på at velferdssystemet skal ordne opp for deg, og at innsats måles i forhold til hva du får ut av det rent økonomisk.

«Det skal gå mange runder før folk snur og endrer holdning. Mange er opptatt av krone for krone. Hva andre får – og hva jeg har rett til og om det er urettferdig. De er fokusert på hva de har rett til. For eksempel at de ikke kan jobbe mer enn 50 prosent, for da taper de dagpengene. Det handler om at en får noe som en likevel ville fått om en ikke jobbet. Da vil de ikke jobbe. Det handler om holdninger. Inntektssikring oppleves ikke som noe de får for å gjøre en innsats for eget liv. Forventningene til dette er jo mye lagt gjennom systemet tidligere. Sosialkontoret har gjort en for dårlig jobb – brukere har fått penger uten at det er blitt stilt krav. Da blir det vanskelig seinere å få konsentrasjon om at det er deres liv og at de må gjøre noe med det.» Ansatt.

Brukerne som omtales over er i stand til å fungere i arbeid bare de kommer i gang. En av de ansatte sier:

«Godt over halvparten av de som deltar har jeg sagt tidligere er utmerkede arbeidsøkere. De har brokete historier og problemer med å komme i gang. Tretti prosent trenger rimelig mye bistand – for eksempel biveiledning. Åtti prosent av oppfølgingen går med til disse tretti prosent. Så har vi ti prosent som vi sliter med. Vanskelig å endre væremåte. Egentlig litt motstand mot prosjektets ide.» Ansatt.

Inntrykket fra intervjuundersøkelsen er også at denne sistnevnte gruppen er svært liten. En av informantene gir uttrykk for en holdning som illustrerer motstand mot prosjektet. Da vi avtalte intervjuetidspunkt, advarte hun oss med at dersom vi ønsket å høre noe positivt om prosjektet og dagpengeordningen, så var ikke hun rette person å snakke med. Til tross for dette er hun i dag skrevet ut av prosjektet og er inne i en prosess mot å ta fagbrev. Hun tar fag på videregående skole og har en lærlingjobb.

«Jeg tjener veldig dårlig. Det er litt urettferdig. Har en kamerat som også er i jobb, men han er ikke kuttet ut av prosjektet. Han får 140 kroner timen, det er mer enn meg. Nå må jeg ha sommerjobb hele sommeren. Jeg får ingen feriepenger og jeg er skrevet ut av prosjektet og får ingen ting derfra.» Deltaker.

Vi vil ikke gå inn på en diskusjon rundt begrepet avklientifisering, men det er selvsagt slik at for noen bør ikke avklientifisering være et kortsiktig mål. En av informantene vi snakket med hadde helt tydelig behov for sterk oppfølging. Hun behøvde tett veiledning når det gjaldt personlig økonomi, sosiale forhold og i arbeidspraksisen. Hun er nok blant de 30 prosentene som trenger mye oppfølging for å komme i gang med en prosess mot arbeid og selvstendighet.

Oppsummering

For den store majoriteten har deltakelse i dagpengeordningen virket selvstendigjørende. Dette handler i stor grad om å måtte ta ansvar for egen økonomi. Samtidig er det et poeng for deltakerne at dagpengeordningen oppleves som mer akseptert av omgivelsene. Den er en ytelse de får fordi de er i en prosess mot å skaffe seg arbeid. Det oppleves som en normalisering at de får en ordning som er kjent av alle og som er sosialt akseptert. For mange oppleves fortsatt økonomisk sosialhjelp som stigmatiserende.

For mange har også selvstendigjøringen gjennom dagpengeordningen medført en avklientifisering. Mange ser at de selv har ansvar for å gjøre en innsats for å komme i arbeid og aktivitet, og de aksepterer at det stilles krav om aktivitet for å få dagpengene. For et lite mindretall er det en lengre prosess å komme vekk fra holdninger som at velferdssystemet skal utløse økonomisk støtte uten at de yter gjengjeld. For en liten gruppe er det viktig å understreke at avklientifisering ikke bør være et kortsiktig mål, til det er behovet for sosialfaglig arbeid og oppfølging for å kunne fungere i det ordinære arbeidslivet for stort. For at målet skal nås, må prosessen få lov til å ta tid.

Bidrar ordningen til at velferdsforvaltningen blir mer brukerrettet og effektiv?

To sentrale spørsmål i evalueringen er om velferdstjenesten er blitt mer effektiv og brukerrettet. Det er ikke mulig å sammenligne grad av effektivitet og brukerrettethet i dag med situasjonen før ordningen ble innført. I denne studien undersøkes kun situasjonen i dag. Intervjuer med deltakere og ansatte gir likevel et inntrykk av hvordan de mener velferdsforvaltningen har fungert før og etter prosjektet og innføringen av dagpengeordningen.

Både de ansatte og styringsgruppen opplever at innføringen av dagpengeordningen har virket effektiviserende. Ressurser som tidligere ble brukt på lite konstruktiv saksbehandling for utbetaling av økonomisk sosialhjelp, er nå blitt frigjort for å drive oppfølgingsarbeid. En av de ansatte som har jobbet på sosialkontor sier:

«Tidligere brukte jeg mye tid på saksbehandling i forhold til det å få penger. Det er nå ryddet bort. Tidligere brukte jeg 80 prosent av tida mi på pengeutbetaling, nå bruker jeg 80 prosent av tida mi på oppfølging.» Ansatt.

I prosjektet antar de at de har spart inn om lag en stilling på innføring av dagpengeordningen. Noe av denne besparelsen kom ved innføring av prosjektstøtte (forløper for dagpenger). Den ble utbetalt to ganger i måneden, som en fast ytelse. Selv om den ble administrert lokalt, innebar den betydelig mindre saksbehandling sammenlignet med saksbehandling av økonomisk sosialhjelp. Flere deltakere som fikk prosjektstønad ba om forskudd. Denne muligheten opphørte ved innføring av dagpenger. Deltakerne er også klar over at de i prinsippet har frasagt seg muligheten til supplerende sosialhjelp etter at de fikk dagpenger.

Selve effektiviseringen er viktig, men viktigere for brukerne er det at har blitt frigjort tid til oppfølging. Nesten alle deltakerne som er intervjuet forteller at de opplevde å få mye hjelp da de kom inn i prosjektet. To av deltakerne sier at de i utgangspunktet hadde få forventninger til deltakelse, de ville gjerne ha dagpenger, men trodde opplegget rundt ville være det samme som før. Etter at de kom i gang i prosjektet, steg forventningene. De opplevde at det skjedde noe, og at de fikk god oppfølging. Deltakerne forteller at oppfølgingen ble mye mer fokusert. Tidligere hadde de ikke fått noe oppfølging i forhold til arbeid. Nå gikk alt gikk mye raskere, og de fikk tilbud om kurs og hjelp til formidling. En av deltakerne sier:

«Jeg hadde ikke noe særlig forventninger. Tenkte at det ble det samme som før. Det ble mye bedre. Jeg kom med på forskjellige ting, jeg fikk flere valgmuligheter og de ansatte hadde mer initiativ.» Deltaker.

Prosjektet har hatt rommelig med personalressurser. Dette har selvsagt gjort det mulig å møte brukerne med et breiere tilbud. Samtidig viser intervjuene med de ansatte at de også opplever at de nå har hatt muligheter til å få til noe, noe som selvsagt kan ha påvirket holdningene de har møtt deltakerne med.

«For oss var det viktig at de opplevde at vi mente noe med at vi skulle hjelpe dem (...) Problemet tidligere var at vi hadde få ressurser og liten tid til oppfølging. Det er nok en viktig årsak til at det lykkes nå.» Ansatt.

En av deltakerne forteller at hun opplevde at de ansatte var svært engasjert og opptatt av å få til noe:

«Jeg kom jo i jobb med en gang. Det var mer oppbacking. Stå-på-holdning. De la vekt på at nå har vi mulighet til å få til noe. Det var kjempebra, synes jeg, det beste som har skjedd meg. Jeg hadde aldri fått ni måneders arbeidserfaring uten dem. Jeg opplevde at ferdighetene mine ble lagt i bunn for å finne en plass. Etter at jeg hadde sagt hva jeg hadde og ville, så sa kontaktpersonen – “da har vi plassen for deg”.» Deltaker.

Den tverrfaglige kartleggingen i bunn trekkes fram av de ansatte som konstruktiv. Samarbeidet i prosjektet har også vært fundert på at de har alle fullmakter i prosjektet, for eksempel til å vurdere uføretrygd eller attføring. Dette tverrfaglige samarbeidet oppleves som å gi et mer brukerrettet tilbud.

«Det er viktig at de fikk en helt annen oppfølging enn før. De ble jo kartlagt også før, men grundigere nå – etter faste skjema. Det var flere ting vi skulle innom som vi på Aetat aldri har spurt om. Det var mer helhet. Sosialetaten ble mer fokusert på arbeid, vi ble mer fokusert på andre ting. Det var et godt samarbeid. Vi hadde et skjema – og lange intervju hvor vi kom inn på alle dimensjoner ved livet. Det var ei felles kartlegging, deltakerne skulle ikke rundt fra kontor til kontor.» Ansatt.

Deltakerne påpeker også i intervjuene at helhetsperspektivet har vært positivt.

«Beste med prosjektet er at de ser helheten rundt en.» Deltaker.

Etter at de ble tatt inn i prosjektet, skulle deltakerne skrive handlingsplan. Deltakernes beskrivelse av prosessen viser at de i samarbeid med en ansatt har vært sterkt involvert i utarbeidelsen av denne planen. Det er deltakernes egne mål og ønsker som har ligget i bunn. Handlingsplanen har tatt utgangspunkt i situasjonen til den enkelte. Handlingsplanene er svært forskjellige. For noen har det vært viktig å lære personlig hygiene, kjennskap til arbeidslivet osv, mens andre først og fremst har vært opptatt av å komme i gang med å søke arbeid. En av deltakerne beskriver kontakten med prosjektet på denne måten:

«Vi skrev handlingsplan om hva vi så for oss framover. Jeg gjorde det i lag med en fra prosjektet. De så på hva jeg skrev og hva som var mulig å gjennomføre, å få til. (...) Oppfølgingen underveis har vært bra. Personer som du kan ringe til direkte. Ikke hoppe fra kontor til kontor. Flere har vært involvert, slik at det har vært mulig å få svar. Det har vært veldig greit. Dersom en ikke fikk tak i de med en gang – så ble en oppringt. Det har vært mye oppmerksomhet og mye fokus fra de som skal hjelpe meg.» Deltaker.

Oppfølgingen, det at tjenesten har vært samordnet, en god tilgjengelighet og fokusering framheves som positive trekk ved dagpengeordningen. Deltakere som har vært i systemet lenge sier de opplever det som positivt at alle personer er på ett sted, og at de nå slipper å ha kontakt med flere kontor.. Flere sier også at de opplever det som positivt at flere kjenner til deres situasjon og at de ansatte i prosjektet har vært samsnakket.

Oppsummering

Dagpengeordningen har bidratt til en effektivisering av velferdstjenesten i Verdal. Ifølge prosjektansatte har de spart inn en stilling ved å frigjøre ressurser fra tidligere saksbehandling av økonomisk sosialhjelp.

Brukerne opplever at de møter en mer samordnet, fokusert og målrettet velferdstjeneste etter at de kom inn i prosjektet. En helhetlig vurdering av deres situasjon danner grunnlag for målsettinger og tiltak. Handlingsplanen som danner utgangspunkt for deres prosess fram mot arbeid, er utarbeidet av dem selv i samarbeid med en ansatt.

Mye tyder på at dagpengeordningen også har bidratt til at velferdsforvaltningen har blitt mer brukerrettet. . Dagpengeordningen har også sikret deltakerne et økonomisk fundament, slik at deres oppmerksomhet i mye større grad enn tidligere har blitt konsentrert om prosessen mot arbeid. Effekten som dagpengene har hatt i forhold til selvstendigjøring kan også tolkes som et uttrykk for en bedre brukerretting. For arbeidssøkere uten opptjent rett til dagpenger på ordinær måte under arbeidsledighet, er dette en mer formålstjenlig og brukerrettet tjeneste enn økonomisk sosialhjelp.

Avslutning

Denne evalueringen har vist at dagpengeordningen har bidratt til å understøtte målsettingene om arbeid og aktivitet, selvstendiggjøring og avklientifisering samt til å gi en mer brukerrettet og effektiv velferdstjeneste innenfor prosjektet Arbeid og velferd i Verdal. Det er likevel vanskelig å skille effekter av dagpengeordningen fra effekter av prosjektet for øvrig med opplegget rundt hver enkelt deltaker. Vårt inntrykk er at opplegget rundt har hatt stor effekt, men at dagpengeordningen også i seg selv har bidratt til å dreie oppmerksomheten til deltakerne over på framtida, og fått dem inn i en prosess mot arbeid framfor å være opptatt av å sikre seg nok penger fra sosialetaten til livsopphold. Mange som ellers kanskje ville forblitt passive mottakere av økonomisk sosialhjelp, har nådd målet om arbeid og aktivitet eller er kommet et godt stykke på vei i denne prosessen.

Fra prosjektsiden framheves den tverrfaglige kartleggingen i bunn, skjønnsutøvelsen og oppfølgingen som klare suksesskriterier. La oss dvele litt ved dette tverrfaglige skjønnet som har vært utøvd i Verdal. Selve utvelgelsen til deltakelse i ordningen og i prosjektet har vært sterkt skjønnsbasert. Kriteriene har vært en overordnet definering av målgruppe som forutsetter utstrakt bruk av skjønn for selve utvelgelsen av deltakerne. Fordelen med en slik tilnærming er at det er mulig å foreta en breiere vurdering av hver enkelt søker. De har hatt anledning til å gå dypere inn i situasjonen til den enkelte og foreta en vurdering av muligheten til å delta på arbeidsmarkedet som målet på en prosess, og med en skjønnsmessig vurdering av hva kriterier «innen rimelig tid» vil si. Muligheten de oppfattet at den enkelte kan ha til å kunne fungere på sikt, har vært viktigere enn hvorvidt de kan leve opp til en streng regel om å skulle fungere på arbeidsmarkedet nå. Den grundige kartleggingen i bunn for utvelgelsen ga også mulighet for en mer individuell tilpasning av tiltak og opplegg for at den enkelte skal nå målsettingen om arbeid.

På den annen side er det alltid en fare for at skønnsvurderinger blir tilfeldige og avhengige av hvordan den enkelte saksbehandler er. Dette er særlig en fare dersom skønnsutøvelsen blir lagt til kun én ansatt i systemet. Brukeren kommer i en sårbar posisjon når han eller hun er priggitt en enkeltperson i systemet. I dette prosjektet har flere personer vært involvert. Skønnsutøvelsen har vært tverrfaglig, flere perspektiver har blitt ivaretatt. De ansatte vektlegger også at dette faktisk har bidratt til at de har sett flere sider og foretatt breiere vurderinger sammenlignet med om de skulle utøvd skjønn kun i egen etat. Det er særlig samarbeidet mellom Aetat og sosialetaten som utmerker seg i Arbeid og velferd, selv om også trygdeetaten har spilt en viktig rolle og bidratt til at de prosjektansatte har sett andre elementer og hatt flere virkemidler å spille på. En av de engasjerte på prosjektsiden sier at det er tverrfagligheten som kvalitetssikrer skønnsutøvelsen. Han har et poeng, i og med at vurderingene blir gjenstand for en åpen dialog mellom faggrupper med ulik tilnærming til feltet. Det skal likevel bemerkes at det var skønnsutøvelse innenfor rammen av et handlingsrom i Arbeid og velferd. Det fantes noen overordnede kriterier, og selve dagpengeordningen har klare regler som må overholdes for at mottakeren skal opprettholde retten til utbetaling.

Alternativet til en skjønnsmessig utvelgelse er et strengt regelbasert system. De fleste statlige inntektssikringsordninger (for eksempel dagpenger, attføring, uføretrygd, overgangsstønad) har slike strikte regler som definerer hvem som har rett til ytelsen og hvem som ikke har det. En slik streng regeldefinering hadde vært problematisk i Arbeid og velferd, fordi det var vanskelig å lage klare kriterier for målgruppen. Ett av kriteriene var for eksempel at deltakerne måtte være avhengig av tverretattlig oppfølging for å oppnå målet om å bli selvforsørgende gjennom eget arbeid. Andre kriterier var at deltakerne skulle være motivert til å starte prosessen, og fysisk, psykisk og sosialt i stand til starte den. Å vurdere denne ordningen som et alternativ på nasjonalt nivå er en stor utfordring. En forutsetning ville være at en også samtidig innførte en samordning av de tre velferdstjenestene, som tilfellet er i Verdal.

Rattsutvalget har nylig lagt fram rapporten «En ny arbeids- og velferdsforvaltning» (NOU 2004:13). Der foreslås blant annet at kommunen fortsatt beholder ansvaret for sosialhjelpen, men at det innføres en ny statlig arbeidssøkerstønad for personer uten rett til dagpenger. Dette skal være en rettighet for arbeidssøkere som i dag har økonomisk sosialhjelp som alternativ. Utvalget viser til utredningen av en ny arbeidssøkerstønad av Brofoss m.fl. (2003) og anbefaler at det arbeides videre med å utforme en slik stønadsordning.

Arbeidssøkerstønad som foreslås av Brofoss m.fl. (2003) legger også opp til at det skal foretas et skille mellom de som er arbeidsføre og de som ikke er det. De som ikke er det, skal forbli i det kommunale sosialsystemet. Rettigheten til den statlige ytelsen foreslås bygget på klart definerte kriterier. Utgangspunktet foreslås å være at personen er i yrkesaktiv alder og helt uten arbeid på tilståelsestidspunktet. I tillegg skal søkeren ha vært tilmeldt Aetat som reell arbeidssøker i minst tre måneder, altså ha vært gjennom en ventetid. Stønadmottakeren bør være arbeidsfør, søke arbeid aktivt og være villig til å ta ethvert arbeid lønnet etter tariff. En viss andel av deltakerne i dagpengeordningen i Verdal ville ikke kvalifisert seg til stønaden etter Brofoss m.fl. sitt opplegg, men ville blitt plassert i det kommunale sosialsystemet. Muligheten til deltakelse på arbeidsmarkedet krever en prosess i forkant som det ikke legges opp til i det todelte systemet til arbeidsgruppen. Det ligger store utfordringer i å vurdere hvem som er arbeidsfør og hvem som ikke er det. Som vi har vist i denne evalueringen, har dagpengeordningen ført til at mange har klart overgangen til arbeid og aktivitet, men det viktigste kriteriet for suksessen har vært den tverrfaglige oppfølgingen. Det ligger en fare i et slikt todelte system at de minst ressurssterke forblir i sosialetaten, hvor de kan oppleve ytterligere stigmatisering. En av de ansatte i Arbeid og velferd setter ord nettopp på noe av dette:

«Farlig i Arbeid og velferd om alt en verdsetter er å komme i arbeid. Det er ikke bare det vi er der for. Dersom det er slik at de som ikke kan komme i arbeid får en mye lavere ytelse. Det er farlig om vi ikke skal ha mulighet til å se at noen ikke kan arbeide – behøver noe annet. Vi må ha en fleksibilitet til å kunne ta vare på de som ikke er der at arbeid er mulig nå.» Ansatt.

Stønadsnivået som foreslås av arbeidsgruppen som har utredet en ny arbeidssøkerstønad, er to ganger folketrygdens grunnbeløp på årsbasis. Det vil si netto cirka 91 000 kroner i året. For arbeidssøkere under 25 år foreslår de at det gis to tredeler av full stønad. Dette er samme nivå og differensiering som gjøres i den nye introduksjonsstønad for flyktninger og

innvandrere. Sammenlignet med nivået på dagpengeordningen i Verdal, er dette et lavere beløp. Det er fare for at en så lav ytelse kan skape ekstra byråkrati, fordi forespørsler om supplerende sosialhjelp må håndteres. Erfaringene fra Verdal har også vist at det er nødvendig med et visst nivå på ytelsen for å sikre at oppmerksomheten rettes mot arbeid og framtid, og ikke det å prøve å få tak i mer penger. Den økonomiske basisen må være tilstrekkelig. Særlig for unge under 25 år er det foreslåtte nivået meget lavt. En del av argumentasjonen er at nivået ikke skal være så høyt at det motvirker målsettingen om at yngre mennesker under 25 år skal ta utdanning. Dersom ytelsen for denne gruppen er høyere enn utdanningsstøtten, vil mange heller forbli på arbeidssøkerstønad. Flere av de som har deltatt i dagpengeprosjektet kan ikke sammenlignes med den store ungdomsgruppen som utdanner seg. Noen under 25 år har forsørgeransvar, og en stor gruppe har brutte skoleløp, og dårlig teorikunnskap hvor utdanning utover videregående skolenivå må anses som urealistisk. I Verdal ble det valgt lik praksis fra 20 år, både for å motivere, men også for å hindre ekstra byråkratisering og unødvendige forespørsler om supplerende sosialhjelp. Samtidig mener mange ansatte også i Verdalsprosjektet at ytelsen kanskje burde være noe lavere, særlig for unge som fortsatt bor hjemme.

Arbeidsgruppen som har utredet en ny arbeidssøkerstønad er opptatt av å stimulere til arbeidsinntekt for mottakere av en eventuell arbeidssøkerstønad (Brofoss m.fl. 2003). De foreslår ikke friinntekt, men at ytelsen reduseres med 50 prosent av arbeidsinntekten ved inntekt. Dette er en bedre løsning enn dagens regler for dagpenger, hvor ytelsen reduseres time for time. Som vi har vist i evalueringen kan dette medføre at dagpengeordningen blir en passiv ytelse for de som kun har mulighet for lavt betalte jobber.

I den foreslåtte arbeidssøkerstønaden er det lagt inn tre måneders ventetid. Dette er lang tid, og i dette ligger selvsagt også en fare for å kaste bort verdifull tid og bidra til klientifisering og problemer forbundet med det å bli sosialhjelpsmottaker i ung alder. Samtidig er det på bakgrunn av Verdalsprosjektet også viktig å vurdere hvorvidt mottakerne skal gjøre en form for innsats for å få stønaden. En mulighet er at deltakerne går inn i en prøvemåned for å vise at de er motiverte. Det kan stilles et krav om å gjennomføre arbeidssøkerkurs eller eventuelt dokumentere aktivitet for å komme i arbeid.

Den foreslåtte arbeidssøkerstønaden til Brofoss m.fl. har klare paralleller til ordningen som er prøvd ut i Verdal. Målgruppen er arbeidsledige uten rett til dagpenger, oftest mottakere av økonomisk sosialhjelp. Hensikten er å lage en ytelse som stimulerer til arbeid. Samtidig er det vanskelig å sammenligne, fordi det i Verdalsprosjektet er et uttalt mål at hensikten med deltakelse i prosjektet er noe mer enn å drive ren formidling. Deltakerne har behov for en mer omfattende oppfølging – og på mange måter er det selve oppfølgingen som gjør at ytelsen bidrar til å bygge opp under målsettingen om arbeid og aktivitet. I arbeidsgruppens tilnærming er det en forutsetning at brukerne er arbeidsføre og i stand til å stå i arbeid. Gruppen som er aktuell skal avgrenses slik at de er i stand til å fungere på arbeidsmarkedet, og de foreslår at ansvaret skal legges til Aetat. I vår undersøkelse har vi sett mange eksempler på at nettopp den tverrfaglige oppfølgingen i kombinasjon med rett til dagpenger har ført til at mange har kommet langt i prosessen mot sysselsetting. For mange som umiddelbart kan vurderes som arbeidsføre er det likevel behov for bistand og oppfølging for å komme i gang, og hjelp til å klare å håndtere personlig økonomi etter en tid på sosialhjelp. Vi har også vist at mange av brukerne som er helt klart arbeidsføre, kan ha problemer koblet

til brutte skoleløp, liten mestringserfaring, rus og kriminalitet. Ved oppfølging er de i stand til å komme i arbeid, men oppfølgingen handler om mer enn ren kvalifisering og formidling. Mange av disse brukerne vil kunne falle bort dersom en skal ha strikte kriterier for tildeling av arbeidssøkerstønad. Disse vil bli igjen i en sosialetat som alene ikke har den kompetanse som evalueringen har vist har stor betydning for å få unge inn i en positiv prosess, som helst skal ende med at de klarer å mestre arbeidslivet. Mange av disse har potensial til å være reelle arbeidssøkere bare de får riktig oppfølging.

Litteratur

- Brofoss, Knut, Aksel Hetland og Hege Torp (2003), *En ny arbeidssøkerstønad*. Utredning på oppdrag fra Sosialdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Dahl, Espen (2003), «Does «workfare» work? The Norwegian experience.» *International Journal of Social Welfare*, No 4. Blackwell Publishing Oxford, UK and Boston, USA
- Dahl, Espen og Thomas Lorentzen (2003), *Active Labour Markets programmes in Norway: Are they helpful for the disadvantaged?* Manuskript. Oslo: Fafo og Høgskolen i Oslo. Akseptert for publisering i Journal of European Social Policy i 2004.
- NOU 2004:13, *En ny arbeids- og velferdsforvaltning*

Vedlegg 1

ARBEID I SIKTE

Deltakerkontrakt	
Deltakers navn	
Adresse	
Dato for oppstart	

1. Jeg er gjort kjent med de betingelser og forpliktelser som ligger til grunn for deltakelse i "Arbeid i sikte". Jeg har mottatt og lest informasjon som gir klarhet i de rammene som gjelder for deltakelsen.
2. Jeg forplikter meg til å følge opp de tiltakene som er satt opp i min handlingsplan, samt ta i mot tilvist arbeid, kurs, arbeidspraksis eller andre relevante tiltak. Jeg forplikter meg også til å møte opp på avtaler og følge opp andre relevante vilkår som blir satt.
3. Jeg er kjent med at jeg ved deltakelse i "Arbeid i sikte" mottar dagpenger fom 010703 under forutsetning av at meldekort sendes til rett tid og at jeg ellers fyller kravene for å motta dagpenger. Det tas forbehold om Verdal Kommune godkjenner dagpengeordningen. Jeg er også kjent med og aksepterer at dagpengene vil falle bort ved manglende oppfølging av tiltak og annet nevnt i punkt 2 i denne kontrakten.
4. Jeg er kjent med og aksepterer at "Arbeid i sikte" er mitt kontaktpunkt i forbindelse med alle tjenester som ytes av Aetat, Trygdeetaten og Sosialavdelingen.
5. Jeg er kjent med og aksepterer at deltakelse i "Arbeid i sikte" ikke kan avsluttes uten at det foreligger helt spesielle grunner, som for eks. langvarig sykdom bekreftet av lege. Jeg er kjent med og aksepterer at avslutning av prosjektet uten at det foreligger helt spesielle grunner, vil få konsekvenser for mine økonomiske ytelser fra andre offentlige kontorer.
6. Jeg samtykker i at "Arbeid i sikte" kan bruke opplysninger som jeg har gitt og som er innhentet, i den utstrekning det er nødvendig i arbeidet for å nå målsettingen med min deltakelse i "Arbeid i sikte". Utover de opplysninger jeg har samtykket til innhenting av ved søknad om deltakelse, så samtykker jeg i at opplysninger innhentes fra: .....

Verdal;.....

..... Deltaker	..... for "Arbeid i sikte"
 AETAT I NORD-TRØNDELAG	 VERDAL KOMMUNE
	 TRYGDEETATEN I NORD-TRØNDELAG

Vedlegg 2

Forskrift om dagpenger under arbeidsløshet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune – prosjekt Arbeid i sikte

Fastsett av Arbeids- og administrasjonsdepartementet 30.04.2003 med hjemmel i lov 28. februar 1997 nr 19 om folketrygd § 25-13

§ 1 Målgruppe

Ytelse etter denne forskriften kan tilstås deltakere i prosjektet "Arbeid i sikte" som gjennomføres som et forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune. Ytelsen kan kun tilstås prosjektdeltakere som er fylt 20 år.

Deltakelse i prosjektet kan tilbys personer som mottar økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester og

- a) i løpet av rimelig tid kan være i stand til å bli selvforsørget gjennom eget arbeid, og
- b) er avhengig av tverretattlig oppfølging for å oppnå dette, og
- c) er motivert til å starte denne prosessen, og
- d) er fysisk, psykisk og sosialt i stand til å starte denne prosessen

Deltakelse i prosjektet kan i særlige tilfeller tilbys personer som ikke er mottakere av økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester, men som oppfyller de øvrige vilkårene i foregående ledd.

§ 2 Formål

Ytelsen etter denne forskriften skal dekke utgifter til livsopphold for deltakere i prosjektet.

§ 3 Anvendelse av folketrygdloven kap. 4 og forskrift om dagpenger under arbeidsløshet
Bestemmelsene i folketrygdloven kap. 4 kommer til anvendelse, med unntak av § 4-1, § 4-3, § 4-4, § 4-11, § 4-15 første ledd.

I § 4-20 gjøres følgende tilføyelse:

Dersom grunnlaget for at vedtak om tidsbegrenset bortfall av dagpenger ble fattet faller bort i løpet av vedtaksperioden, kan vedtaket om bortfall av dagpenger oppheves og retten til dagpenger gjeninnføres.

Bestemmelsene i forskrift om dagpenger under arbeidsløshet 16. september 1998 nr. 890 kommer til anvendelse.

§ 4 Øvrige vilkår for ytelsen

Folketrygdloven § 4-3, § 4-4, § 4-11 og § 4-15 første ledd erstattes av følgende vilkår:

Uavhengig av tidligere arbeidsinntekt gis deltakerne i prosjektet et dagpengegrunnlag på 4 ganger grunnbeløpet.

For deltakerne i prosjektet fastsettes vanlig arbeidstid til 37,5 timer.

Dagpenger ytes på de vilkårene som fremgår av denne forskriften i den perioden medlemmet er deltaker i prosjektet, likevel begrenset til 52 uker. Dersom det anses nødvendig for den enkeltes mulighet til å bli selvforsørget gjennom eget arbeid kan ytelsen innvilges til deltakere i prosjektet på de samme vilkårene i ytterligere 52 uker. Tiden i prosjektet hvor det ytes dagpenger etter denne forskriften kommer i tillegg til perioder det ytes dagpenger på ordinære vilkår etter folketrygdloven § 4-15 første ledd.

§ 5 Forholdet til folketrygdloven kap. 11

For deltakere i prosjektet som innvilges attføringspenger etter folketrygdloven kap. 11 gis det unntak fra § 11-11 annet ledd slik at attføringspengene beregnes ut i fra et grunnlag på 3,8 ganger grunnbeløpet.

Tiden i prosjektet hvor det ytes attføringspenger etter første ledd kommer i tillegg til perioden på 12 måneder i forskrift om ytelser under yrkesrettet attføring § 3-6.

§ 6 Avgjørelsesmyndighet

Hvem som tas inn eller er aktuelle for deltakelse i prosjektet avgjøres av prosjektledelsen.

Krav om dagpenger etter vilkårene i denne forskriften settes frem for og avgjøres av Aetat lokal.

§ 7 Ikraftredelse

Denne forskrift trer i kraft 01.07.03 og gjelder frem til 31.05.04.

Forskrift om endringer i forskrift 30. april 2003 nr. 604 om dagpenger under arbeidsløshet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune - prosjekt Arbeid i sikte, Verdal kommune, Nord-Trøndelag.

Fastsatt av Arbeids- og administrasjonsdepartementet 25.05.2004 med hjemmel i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 25-13.

I.

I forskrift 30. april 2003 nr. 604 om dagpenger under arbeidsløshet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune - prosjekt Arbeid i sikte, Verdal kommune, Nord-Trøndelag gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om dagpenger under arbeidsløshet på spesielle vilkår i forbindelse med forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og *sosialtjenesten* i Verdal kommune - prosjekt Arbeid og *Velferd*, Verdal kommune, Nord-Trøndelag.

§ 1 skal lyde:

§ 1. Målgruppe

Ytelse etter denne forskriften kan tilstås deltakere i prosjektet Arbeid og *Velferd* som gjennomføres som et forsøk med samordning av trygdekontor, Aetat og sosialkontor i Verdal kommune. Ytelsen kan kun tilstås prosjektdeltakere som er fylt 20 år.

Personer som mottar økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester og

1. i løpet av rimelig tid kan være i stand til å bli selvforsørget gjennom eget arbeid, og
2. er avhengig av tverretattlig oppfølging for å oppnå dette, og
3. er motivert til å starte denne prosessen, og
4. er fysisk, psykisk og sosialt i stand til å starte denne prosessen

kan vurderes som aktuelle for ytelse etter denne forskriften.

I særlige tilfeller *kan* personer som ikke er mottakere av økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester, men som oppfyller de øvrige vilkårene i foregående ledd, *også vurderes som aktuelle for å motta ytelsen.*

§ 2 skal lyde:

§ 2. Avgjørelsesmyndighet

Prosjektleder, eller den prosjektleder bemyndiger, avgjør hvem som er i målgruppen for ytelsen etter § 1, og hvem som kan fremme søknad om ytelse etter denne forskriften.

Krav om dagpenger etter vilkårene i denne forskriften settes frem for og avgjøres av Aetat lokalt.

§ 3 skal lyde:

§ 3. *Formål*

Ytelsen etter denne forskriften skal dekke utgifter til livsopphold.

Gjeldende § 3 endres til § 4

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Øvrige vilkår for ytelsen*

Folketrygdloven § 4-3, § 4-4, § 4-11 og § 4-15 første ledd erstattes av følgende vilkår:

Uavhengig av tidligere arbeidsinntekt gis personer som innvilges ytelse etter denne forskriften et dagpengegrunnlag på 4 ganger grunnbeløpet.

Vanlig arbeidstid fastsettes til 37,5 timer.

Dagpenger ytes på de vilkårene som fremgår av denne forskriften i den perioden medlemmet faller inn under målgruppen i § 1, likevel begrenset til 52 uker. Dersom det anses nødvendig for den enkeltes mulighet til å bli selvforsørget gjennom eget arbeid, kan ytelsen innvilges på de samme vilkårene i ytterligere 52 uker. Tiden hvor det ytes dagpenger etter denne forskriften, kommer i tillegg til perioder det ytes dagpenger på ordinære vilkår etter folketrygdloven § 4-15 første ledd.

§ 6 skal lyde:

§ 6. *Forholdet til folketrygdloven kap. 11*

For personer som innvilges atføøringspenger etter folketrygdloven kap. 11 gis det unntak fra § 11-11 annet ledd slik at atføøringspengene beregnes ut i fra et grunnlag på 3,8 ganger grunnbeløpet.

Tiden i prosjektet hvor det ytes atføøringspenger etter første ledd, kommer i tillegg til perioden på 6 måneder i forskrift om ytelser under yrkesrettet atføøring § 3-6.

§ 7 skal lyde:

§ 7. *Ikrafttredelse og varighet*

Denne forskrift trer i kraft 1. juli 2003 og gjelder frem til 1. januar 2005.

II.

Forskriften trer i kraft 1. juni 2004.

Evaluering av dagpengeordningen innenfor SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal

Dette er en evaluering av et forsøk med tildeling av dagpenger til livsopphold på spesielle vilkår til arbeidssøkere uten rett til arbeidsledighetstrygd etter ordinære regler. Ordningen er en del av SATS-prosjektet Arbeid og velferd i Verdal kommune i Nord-Trøndelag. I evalueringen er det særlig fokusert på hvorvidt dagpengeordningen bidrar til å understøtte målsettingene i prosjektet for øvrig:

- Bidrar ordningen til at flere kommer i arbeid og aktivitet?
- Bidrar ordningen til at velferdsforvaltningen blir mer brukerrettet og effektiv?
- Har ytelsen avklientifiserende og selvstendigjørende effekt?

Prosjektet er utført på oppdrag fra Sosial- og helsedirektoratet.

